

Tribuna școlii

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Anul I Nr. 23

Vineri 12 noiembrie 1971

12 pagini — 1 leu

NICOLAE CEAUȘESCU:

Trebuie să facem din fiecare unitate școlară un puternic centru de educație în spirit socialist și comunist a copiilor și tinerilor.

O ROMÂNIE MODERNĂ

Întregul partid, întreaga națiune discută de câteva luni programul formării și perfecționării omului nou, chemat să făurească România modernă socialistă. Esența acestui program a fost concretizată în măsurile în 17 puncte prezentate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Comitetului Executiv al Comitetului Central al P.C.R. și aprobate în unanimitate de acesta. Dezvoltarea, explicarea și adâncirea măsurilor au fost făcute de secretarul general al partidului în câteva expuneri și cuvântări care vor rămâne în istoria noastră ca dovezi de clarviziune, devotament patriotic și neobosită căutare și dăruire pentru progresul patriei și societății românești socialiste. Au urmat apoi dezbateri în adunări deschise ale organizațiilor de partid, în plenare largite la care au participat activiști ai comitetelor orașenești, municipale și județene, în presă, la radio și televiziune. Se apreciază că la aceste discuții au luat cuvântul în jur de 500 000 de cetățeni care și-au exprimat deplinul acord cu măsurile adoptate și au făcut zeci de mii de propuneri menite să îmbunătățească activitatea ideologică, educativă, culturală, să promoveze ferm și ireversibil normele eticii și echității socialiste în societatea noastră. Aceste discuții au prilejuit, totodată, o analiză multilaterală a activității desfășurate în toate sectoarele, manifestându-se dorința înfăptuirii în mai bune condiții, mai eficient și serios a politicii partidului nostru.

Promovind astfel de măsuri, Partidul Comunist Român se identifică încă o dată cu poporul, exprimă din nou dorințele, idealurile și simțămintele lui. Spunând răspicat că libertatea cucerită poate fi apărută, menținută și promovată numai de un popor luminat ideologic și cultural; că grandioasele sarcini ale construcției socialiste pot fi realizate doar de constructori conștienți de menirea, poziția și destinul lor; că democrația exprimată prin participarea întregului popor la conducerea treburilor statului se poate realiza efectiv, real și deplin numai atunci când fiecare membru al societății e puternic înarmat atât cu spiritul învățăturii marxist-leniniste cât și cu vaste cunoștințe politice și tehnico-științifice, partidul dă poporului cheia propășirii și progresului.

Suflet din sufletul neamului nostru, partidul își realizează, prin construirea socialismului în România, atât sarcina sa națională, cât și cea internațională. Vrînd să arătăm ce înseamnă socialismul pentru o țară și un popor, ce realizări poate să determine, slujim cu cinste atât cauza națiunii românești, cât și cea a tuturor națiunilor.

Recenta plenară a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, înregistrând ecoul avut în partid și popor, al măsurilor din iulie, făcînd un prim bilanț a constatat că dezbaterile și aprobarea lor au fost cu adevărat unanime, naționale, ceea ce dovedește încă o dată unitatea partidului, a poporului și voința nestrămutată de a se înfăptui neabătut directivele și liniile politice trasate de Congresul al X-lea.

Din foarte multe idei de aur și gânduri luminoase prezente în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, acest mare român și comunist internaționalist, făcută la recenta plenară, subliniem următoarea: „Să acționăm ca o familie unită care dorește să ocupe, în lume, un loc tot mai respectat și demn, loc cucerit prin muncă și printr-o politică de colaborare, prietenie și pace”. Nici că se poate o deviză mai frumoasă și mai potrivită pentru România socialistă și națiunea ei.

Rolul școlii în transformarea acestui ideal în realitate este fundamental. Ne formăm în școală și familie. Aici ne instrui și de aici luăm hrană pentru setea noastră de nou și dezvoltare. Aici ne modelăm și o dată cu aceasta prefigurăm viitorul neamului. Dacă vrem să ne înfăptuim destinul să avem școala cea mai bună, căci avînd temelie socialistă, pentru a ajunge o țară mare și demnă sub soare, ne trebuie în primul rînd un lucru: o școală pe măsura ambițiilor noastre.

PAVEL SUIAN

Brâncuși

„Pasărea în spațiu”

Un program mobilizator

Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu prezintă pentru întregul nostru partid, pentru națiunea noastră socialistă un document programatic de o excepțională însemnătate. Găsim într-însul expuse cu o stringentă logică normele eticii după care se guvernează societatea socialistă multilateral dezvoltată pe care o edificăm pe pămîntul românesc, obiectivele, sarcinile pe care partidul le trasează pentru educarea personalității umane, pentru formarea unui om nou, eliberat de tarele morale și ideologice, de prejudecățile care încă mai persistă în conștiința unora și care sînt alimentate de unele influențe ideologice străine. Ca om al școlii și îndeosebi ca profesor care predau științele sociale într-un liceu văd în acest program o înflăcărată chemare a partidului și a patriei pentru a ne spori eforturile de făurire a unui tineret sănătos, muncitor, harnic, devotat cauzei socialismului.

Prof. ION V. DAN
Liceul „Aurel Vlaicu”, București

Școala

Am avut privilegiul să fiu în preajma școlii de cînd m-am născut. După spusele părinților mei am văzut, în adevăr, lumina zilei în cuprinsul unei școli primare din provincie al cărei director, în anul respectiv, fusese tatăl meu. Astfel, pentru mine, școala a fost un obiect la fel de familiar ca toate obiectele cu care făceam cu neșă cunoștință. Învățăcelul care, la vîrsta de cinci sau șase ani, încerca vitejește să descifreze literele de tipar (numai pe cele de format mai mare) ducea casă foarte bună cu dascălul care în fiecare seară, își făcea planul său de desfășurare a lecțiilor pentru a doua zi. Mi-a fost astfel dat să cunosc și să iubesc munca profesorului mai înainte de-a cunoaște și de-a practica munca elevilor. Acest lucru a fost, cred, hotărîtor pentru cariera mea. Căci, după ce am încercat, rînd pe rînd, în desfășurarea inchipuită a vieții mele ulterioare, să fiu vizitiu, cofetar, librar, inginer, m-am hotărît — definitiv — la vîrsta de 11 ani — să fiu profesor. Și nu orice fel de profesor, ci profesor universitar. Ce înseamnă exact acest lucru, nu știam, dar îl intuïam, după intonația respectuoasă cu care tatăl meu, cel mai învățat om de pe lume (nu mă introdusesese oare el în taina regulii de trei compuse?) pronunța cele două cuvinte magice. Pe nesimțite și totuși destul de repede, mi-am îndeplinit visul...

La peste patruzeci de ani distanță de ziua în care am pășit cu îndrăzneala celor douăzeci și cinci de ani în sala de curs a unei universități de provincie, în fața unor studenți cam de vîrsta mea, ora de curs a rămas pentru mine o oră festivă, pe care o pregătesc cu grijă și o aștept cu aceeași nerăbdare ca odinioară.

Îmi dau seama că această oră este o oră de adevărată comuniune, de transmitere peste generații, prin intermediul celor prezenți în sală, a unei moșteniri de cultură, pe care am încercat să o cresc de-a lungul vieții.

Căci școala rămîne, oricare ar fi forma sa organizatorică, o tribună publică de transmitere către viitor a cuceririlor trecutului, a civilizației prezentului.

Ion Nicolescu

Țara

Băiatului meu

Dacă vrei să-ți fie ușor, dacă vrei să nu te gîndești la nimic, niciodată, decît să ai o țară, în lume, desigur, mai bine să ai o pestrîță cravată.

Dar dacă vrei, dacă vrei să fii om să nu ți se facă, sub stele, urît păstrează de-a pururea țara sub tălpi, și de ai și de n-ai o cravată la gît.

Dacă vrei să nu tresari de grijă, la miezul nopții, la miezul vieții, prin somn, visează că dormi pe o hartă-a neantului, și uită-l pe Bălcescu Domn.

Și totuși — de vrei să fii om — mai mult decît orișice bine e să ai țara ta, pe „ărrînt, de care să nu-ți fie rușine.

Țara noastră, pe care clădim și murim, și ne naștem să tragem mereu alte brazde, țara noastră — o iacrimă plînsă în douăzeci de veacuri — de inimile noastre.

Sfidează neantul cu hărți, fără hărți, visează o țară luminată de-un zarzăr, visează o țară de ălturi și prături, pe Domnul Bălcescu visează-l

ADRIAN PĂUNESCU

CRONICĂ

Săptămîna trecută a avut loc, la Paris, sesiunea jubiliară a Conferinței generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură — UNESCO.

Din partea țării noastre a participat o delegație guvernamentală condusă de prof. univ. Mircea Malița, ministrul învățămîntului, care a dat citire mesajului adresat organizației de către președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Mesajul a fost întîmpinat cu deosebită căldură de reprezentanții țărilor participante la acest înalt for internațional.

În continuare, ministrul român a vorbit despre aportul României la dezvoltarea și consolidarea UNESCO.

„Triada indispensabilă“

Educație — cunoaștere, adeziune, acțiune. ATENEU nr. 10 (octombrie) 1971. Conține observații pertinente asupra deficiențelor care s-au manifestat pînă de curînd în învățămîntul nostru. Nu faptul că s-a făcut o instruire reprezentativă lipsa fundamentala a școlii românești, ci că au fost neglijate, ignorate citeodată, celelalte forme educaționale: „Multă vreme școala noastră a pus în epicentrul sistemului său educațional problematica instruirii, a cultivării intelectului, celelalte genuri de educație rămînînd oarecum subordonate“. Este necesară deci restructurarea viziunii noastre asupra locului și ponderii fiecăreia dintre aceste fațete ale educației, dînd educației civice, morale și cetățenești locul cuvenit. O bună educație nu se poate realiza fără parcurgerea unor trepte necesare sau, cum spune plastic autorul articolului, „triada indispensabilă“: cunoaștere — adeziune afectivă — acțiune.

S. N.

Laborator de cercetare

Concluzia anchetei: „Clubul muncitoresc — factor de influențare a conștiinței“ (ASTRA nr. 10, 1971) constituie totodată și o invitație la găsirea unor forme, a unor modalități adecvate, cu o reală forță mobilizatoare a oamenilor, pentru integrarea funcțională a clubului muncitoresc ca instituție culturală, ideologică în ansamblul vieții colectivului respectiv. Dintre aceste forme active, cu o mare încărcătură educativă, autoarea articolului subliniază însemnătatea în deosebi a două: colocvii și

cu profilarea activității practice a elevilor pe specificul întreprinderii, care patronază atelierul școlar respectiv.

V. A.

„Școala Prahovei“

Din ultimul număr al publicației editate de Inspectoratul școlar al județului Prahova ne-au reținut în mod particular atenția articolele de la rubricile: „Aplicații“; „Opinii și experiențe didactice“; „Școala și viața“; „Cronică științifică“. O mențiune specială facem pentru articolele: „Aspecte ale problematizării în predarea aritmeticii în clasa I“ și „Cabinetul de orientare școlară și profesională — o cerință importantă a modernizării învățămîntului“. Cronică literară — cu titlul sugestiv „Orizont“ — este susținută de profesori prahoveni cu o certă experiență publicistică cum sînt Simion Bărbulescu (Alexandru Piru: Istoria literaturii române) și Ieronim Tătaru (Geo Bogza — „Țara de piatră“).

H. E.

„Școala buzoiană“

Culegerea de articole axate pe probleme de învățămînt, de știință și cultură editată recent de Inspectoratul școlar județean și de Casa corpului didactic a județului Buzău, sub titlul „Școala buzoiană“, ne aduce în față câteva aspecte din preocupările cadrelor didactice ale acestui județ în dorința lor de perfecționare continuă, de modernizare a învățămîntului de pe aceste meleaguri.

Învățătorii și profesorii de cele mai diverse specialități, în articole substanțiale și adeseori bine documentate, rod al muncii de cercetare depuse, își aduc o valoroasă contribuție la efortul general de îmbunătățire a muncii instructiv-educative.

Dezvoltarea economico-socială a județului, învățămîntul aplicativ la unele materii, folosirea mijloacelor audio-vizuale, cu referiri concrete la școlile buzoiene, sau activitatea cultural-artistică a cadrelor didactice de aici, sînt doar

cîteva dintre aspectele abordate în culegere.

Spațiul nu ne permite să dăm nume și titluri. Vrem să subliniem doar munca pasionată a profesorului Gh. Andrei — metodist la Casa corpului didactic — sub îngrijirea căruia a apărut această interesantă culegere.

D. R.

Printre micii cititori

● La Ploiești este în curs de desfășurare cea de a II-a ediție a Lunii culturale, „Tezaur prahovean“, cu un bogat program de manifestări culturale-artistice, printre care și acțiuni cu cartea, organizate în municipiu și în alte localități ale județului. O manifestare de acest fel a avut loc marți, 9 noiembrie 1971, la Palatul Culturii, din Ploiești: întîlnirea dintre scriitorii de literatură pentru copii — Călin Gruia, Al. Mitru și C. Mateescu și membrii cenaclului pionierilor din localitate, și alți elevi de la școlile generale din oraș.

În fața a peste 200 de școlari, auto-menționați au citit din scrierile lor, apoi au împărțit autografe și au vizitat expoziția de cărți ce le-a fost consacrată.

La întîlnire au mai participat scriitorii din Ploiești, printre care George Moroșanu și N. Rădulescu-Lemnar.

C. L.

Aniversări școlare

● Liceul „Vasile Alexandri“ din Bacău a sărbătorit recent 50 de ani de rodnică activitate. Festivitatea organizată în acest scop, la care au participat foști și actuali profesori și elevi ai liceului, a prilejuit evocarea unor momente semnificative din viața școlii, din activitatea desfășurată de-a lungul celor 50 de ani de către profesorii și elevii săi.

● Duminică, 7 noiembrie a.c., și-a aniversat 75 de ani de activitate Școala generală nr. 1 din Odorheiu Secuiesc. S-au trecut în revistă cu acest prilej rezultatele dobîndite în cei 75 de ani de învățătorii și profesorii școlii în activitatea didactică și cea extradidactică. Festivitatea s-a încheiat cu un bogat program artistic. A fost, de asemenea, organizată cu acest prilej, o expoziție cu obiecte confecționate de elevi în cadrul orelor de practică.

A. L.

dialogul. Sarcina de onoare care revine acestei instituții culturale este notată foarte pregnant: „să reprezinte laboratorul de cercetare și difuzare a metodelor de propagare a cunoștințelor politice și ideologice în rîndul muncitorilor și al celorlalte categorii de salariați“.

V. S.

Civismul generației tinere

O excelentă masă rotundă găzduiește în paginile sale revista „RAMURI“ nr. 10 (octombrie) 1971, cu participarea celor mai calificați reprezentanți din trei județe în problematica discutată. Cultură și educație este titlul acestei dezbateri, la care participă secretarii cu propaganda ai Comitetelor județene ale P.C.R. din județele respective: Ion Cetățeanu (Dolj); Constantin Drăgoescu (Gorj); și Gheorghe Milea (Mehedintși). Obiectul acestei dezbateri: aspecte legate de problemele privind activitatea cultural-artistică și educativă.

G. P.

Un dialog

Am consemnat în agenda noastră schimbul de experiență, avînd ca temă organizarea și funcționarea atelierelor școlare, organizat la 5 noiembrie a.c. la Liceul „Alex. Sahia“ din Capitală, de către Comitetul de partid al sectorului 3. Au participat reprezentanți ai Ministerului Învățămîntului și Inspectoratului școlar al municipiului, secretari de partid, directori de licee, școli generale și profesionale din sector și directorii întreprinderilor care patronază Liceul „Alexandru Sahia“. Era util, credem ca la această acțiune să fie prezenți și ceilalți directori ai unităților productive din sector, interesați în pregătirea profesională a elevilor.

S-au desprins concluzii prețioase cu privire la realizarea unei eficiente colaborări între școală și întreprinderi, precum și în legătură

Componentă definitorie a conceptului de educație comunistă, educația ideologică nu este o activitate temporară, întîmplătoare. Ea face parte din permanențele care întregesc profilul spiritual al individului nu numai în procesul de învățămînt organizat, ci și în afara acestuia. Noțiunea de durată restrînsă este exclusă din zona proceselor educaționale, deoarece acestea depășesc perioada de școlarizare. Uneori se crede eronat că numai școala poartă răspunderea exclusivă a unor neîmpliniri în desăvîrșirea acestui proces vast și de o mare complexitate. Adevărul este că școala poartă o mare răspundere, dar nu exclusivă, în educarea ideologică a tineretului, deoarece primele noțiuni se predau copilului poate chiar înainte de a descifra marile taine ale scrisului și cititului. Sursele de educație ideologică și modalitatea lor de materializare sînt însă nelimitate. Încercarea de limitare a lor numai în cadrul unor programe sau al unor discipline, fie ele de științe sociale, istorie, sau literatură îngustează cîmpul larg de acțiune pe care-l oferă această latură a muncii profesorului.

Educația ideologică presupune o gamă mult mai amplă de investigație, o claviatură care să poată înlocui cea mai perfectă orchestră simfonică.

În cuvîntarea rostită cu prilejul deschiderii noului an universitar, secretarul general al partidului nostru dă noi contururi locului pe care-l ocupă învățămîntul în procesul de educație a tineretului, ca factor determinant în educația și cultura acestuia: „În făurirea omului nou, cu o conștiință revoluționară ridicată, înțelegem formarea unui om stăpin pe tot ceea ce posedă mai bun cunoașterea umană în toate domeniile de activitate. Cînd vorbim de educație socialistă, nu înțelegem nici pe departe numai însușirea unor citate sau unor lozinci generale, ci a totalității cunoștințelor tehnice, profesionale, științifice și politice. Numai acest tot unitar poate crea omul societății de mîine, constructor al comunismului“.

Educația ideologică presupune în primul rînd crearea unor convingeri solide, baze pe o gîndire cultivată, flexibilă, capabilă oricînd să recepteze noul. Insușirea mecanică a unor definiții riguroase exacte, dar rupte de realitățile contemporane, nu contribuie la educația ideologică a nimeni și în nici un caz a tineretului. Așa cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în strălucita expunere de la Plenara Comitetului Central: „A fi comunist înseamnă a-ți însuși marxism-leninismul în mod creator“.

Fenomenele lumii contemporane sînt de o complexitate inimaginabilă. Evoluția evenimentelor aduce în prim plan uneori transformări ireversibile care modifică radical chiar viața unor popoare întregi. Capacitatea de interpretare a elevilor și studenților este mult diminuată sau integral eliminată dacă nu este dublată de o pregătire ideologică solidă. Nici transformările înnoitoare din România, eforturile țării de a-și face auzită prin fapte poziția ei dîră de luptă pentru dreptate, adevăr și echitate socială nu pot fi înțelese în esența lor fără o fundamentală pregătire ideologică. În țara noastră problema educației ideologice a tineretului ocupă un loc de frunte în preocupările conducerii partidului și statului.

Porțile școlii românești de toate gradele s-au deschis în acest an sub semnul unor modificări de esență. Educația ideologică a tineretului studios face parte din preocupările de bază ale întregului proces de învățămînt în ansamblul său, ale tuturor cadrelor didactice. Prin introducerea unui sistem unitar de predare a științelor sociale, prin creșterea numărului de ore, ca și prin diversificarea disciplinelor se va asigura o mai mare continuitate în pregătirea ideologică a tineretului. Prin legarea în și mai mare măsură a școlii de viață, de realitate, prin contactul nemijlocit al elevului cu munca practică se realizează în fapt o întregire a educației ideologice, o completare a acesteia.

Apropierea de producție oferă nu numai satisfacția materializării propriei activități, dar contribuie automat la înlăturarea unor adevăruri formale, lipsite de acoperiri faptice, de participare directă și activă la construirea orînduirii noastre sociale.

Instrucția nu educă automat, după cum succesele din economie nu creează univoc conștiințe. Numai eforturile susținute ale școlii, ale societății, ale familiei, pot da contururi precise procesului de educație a tineretului.

MARIN RADOI

ADEZIUNEA FIERBINTE

a tuturor oamenilor școlii

Magistrala expunere făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. consacrată analizei activității ideologice și educative, ampla examinare a acestei probleme în forul de conducere colectivă a partidului, măsurile hotărâte aici pentru făurirea conștiinței și spiritualității socialiste românești se bucură de adeziunea profundă a întregii națiuni. Fiind între primii chemați să contribuie la edificarea acestei opere de mare adâncime și perspectivă, profesorii sint și cei în ale căror conștiințe dezbaterile au avut o largă rezonanță. Reproducem câteva din reflecțiile pe care le-a prilejuit acest eveniment.

În climatul de efervecență prin care trece astăzi învățământul românesc, expunerea de înaltă ținută prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la sarcinile partidului în domeniul ideologiei, al educației socialiste și al relațiilor în societatea noastră precizează sarcini precise pentru sporirea rolului școlii ca factor principal de instruire și de educație a tineretului. „Fiecare educator, învățător și profesor — spunea secretarul general al partidului — din întregul sistem de învățământ trebuie să fie atât un bun specialist în domeniul său cit și un bun educator comunist. Numai îmbinând aceste două calități cadrele didactice își vor putea îndeplini în bune condiții sarcina de înaltă responsabilitate și onoare pe care o au în formarea tinerei generații“.

Sint hotărâtă să răspund pe deplin, împreună cu întregul colectiv de profesori pe care îl conduc, acestor înalte și pline de noblețe îndatoriri formulate în fața noastră.

**Prof. emerită
HORTENSIA SUHAN,**
director al Liceului
„Dragoș Vodă“ din Cimpulung Moldoveneș

În întreaga activitate de edificare a socialismului și comunismului în țara noastră, de transformare re-

luționară a societății, formarea omului nou cu o înaltă conștiință socialistă, cu un larg orizont de cultură, reprezintă un factor cardinal. Acest adevăr m-a făcut întotdeauna să meditez la responsabilitățile mele profesionale. Cu atât mai mult astăzi. Sint profesor la un liceu pedagogic. Lucrez deci într-o instituție în care învață și sint educați elevi meniți să învețe și să educe mai târziu alte generații de elevi. Astfel, investițiile spirituale și de conștiință pe care le facem în rindurile elevilor noștri sint menite unei dezvoltări în progresie geometrică. De aici obligația noastră fermă și imperioasă de a reanaliza conduita profesională prin prisma recentelor documente, încât să fie demnă de înaltele lor exigențe.

Prof. NICOLAE ROȘUȚ
Liceul pedagogic din Arad

Din multiplele și prețioasele idei formulate de secretarul general al partidului, rețin cu deosebire în calitatea mea de lector universitar, atenția care se acordă științei. „Un rol de seamă în formarea unei concepții înaintate, în dezvoltarea conștiinței socialiste îl are știința — factor tot mai important în progresul general al societății socialiste. De aceea este necesar să acordăm și mai

mare atenție dezvoltării științei, cercetării științifice, înarmării tineretului și a tuturor oamenilor muncii cu noile descoperiri, din toate domeniile de activitate“. Nu vom putea spune niciodată că ne-am făcut datoria de profesori, dacă nu-i vom înarma pe studenții noștri cu cele mai noi cunoștințe din științele pe care le predăm la universitate.

**Lector univ. dr.
ILEANA LÁSZLÓFFY**
Catedra de pedagogie de la
Universitatea „Babeș-Bolyai“, Cluj

Pentru profesori, ca și pentru noi, cei care facem parte din corpul de inspectori decurg din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, din documentele plenarei, multiple și noi îndatoriri. După opinia mea, ele pot fi concentrate îndeosebi în jurul a două idei. Una privește perfecționarea procesului de instruire. Cînd spun acestea, mă gîndesc la măsurile complexe ce se cer luate pentru modernizarea învățămîntului, a conținutului disciplinelor predate și a metodologiei utilizate în învățămînt, pentru apropierea învățămîntului de practică, de viață, de producție, pentru sporirea eficienței învățămîntului. În cea de a doua idee cuprind preocupările corpului profesoral pentru formarea conștiinței comuniste a viitorului cetățean, pentru cultivarea virtuților sale morale și fizice.

Îndeplinirea acestor îndatoriri ne obligă să găsim modalități de lucru științifice realiste, eficiente și operative.

**Inspector
STEFAN ANTOHIE**
Inspectoratul școlar al județului Bacău

PARADIGME

LECȚIA

Cei trei timpi tradiționali ai lecției, descriși uneori în manualele de specialitate, dar mai ales imprimați în memorie prin puterea cutumiei, se învîrt în jurul unui depozit de „date“ ce urmează a fi transmise celor mici. Timpii aceștia se numesc: comunicare, fixare și verificare de cunoștințe. Tabloul în care se desfășoară lecția tradițională este următorul: un profesor bine pus în evidență, situat pe un postament mai ridicat decît nivelul clasei și separat de ea, comunică, fixează și verifică cunoștințele unei clase de elevi așezați în bănci. Cîț privește clasa, ea este neutră. Cadrul amintit mai sus, inexpressiv pentru conținutul lecției, este mereu același, fie că e vorba de istorie, de geografie, de matematici sau de biologie.

Tendința universală a vremii noastre este de a se micșora rolul sălii de clasă și de a se transforma cadrul exterior al predării lecțiilor în cabinete sau laboratoare perfect adaptate disciplinelor respective. Mișcarea este puternică și la noi în țară, și, în măsura în care permite spațiul, orice școală pășește la acest sistem de predare.

Cabinetul sau laboratorul reprezintă un mediu adecvat substanței, avînd de jur-împrejur obiecte, scheme și exponate care îl transportă din capul locului pe elev în mediul istoriei, geografiei sau științei predate. Cabinetul sau laboratorul suprimă în mod firesc locul eminent — și fix — al profesorului, obligîndu-l să treacă mereu de la un grup la altul, fie pentru a corecta o observație greșită, fie pentru a preciza o regulă de minuire, fie pentru a pune în evidență o conexiune neluată în seamă. Elevii, la rîndul lor — nemaiîntînd un loc fix, care era sursa comunicării verbale de cunoștințe — stau aplecați asupra unui experiment care în același timp le rezolvă problemele știute și le deschide noi probleme, surse de viitoare noi experimente.

În condițiile cabinetelor și laboratoarelor, care vor înlocui la o anumită dată totalitatea claselor goale și neutre, se schimbă în mod obligatoriu și structura lecțiilor. Cei trei timpi ai motorului lecției sint înlocuiți acum printr-o mișcare nouă. Este o lipsă de economicitate și eficiență să se repete oral, de către profesor, o lecție care poate fi găsită scrisă în manual și să se însemne, de către elevi, un text paralel în caietele de notițe. Profesorul nu trebuie să predea o lecție paralelă cu textul manualului. Ghidat mai mult sau mai puțin de sursele suplimentare de informație de care dispune, el trebuie să ilustreze prin experiment și investigație lecția din manual. Pe scheletul unui caz particular, lecția de clasă bună cucerește în mod inductiv teoria generală, prin parcurgerea de „cazuri“. Partea teoretică, cuprinsă în cuvintele „comunicare de noi cunoștințe“, trebuie să reprezinte concluzia unei experiențe.

Cunoștințele nu se fixează prin repetare mecanică și pură memorizare. Iar dacă ajung totuși, pentru o bucată de vreme să se fixeze și așa, atunci ele nu mai sint cu adevărat cunoștințe, căci își pierd prima lor calitate: aceea de a fi înțelese. Cunoștințele se fixează lucrîndu-se cu ele. Cu asta trebuie deci să înceapă lecția. Este de dorit ca toate lecțiile să fi fost citite de către elevi, acasă, înainte de predarea lor. Iar predarea să constea într-o „lărgire“ a lor spre alte cazuri sau situații, similare, sau într-o „adîncire“ a lor spre elucidarea cauzală a situațiilor și cazurilor cunoscut. Un prim timp al verificării cunoștințelor constă, într-o asemenea perspectivă, în însăși examinarea continuă — chiar în cursul „predării“ — a capacității elevului de a trata independent un caz sau altul, în lumina cazurilor deja analizate în colectiv și a concluziilor teoretice formulate pe larg în manual și amintite succint în organigrama profesorului.

Profesorul bun distribuie organigrame sau le expune, desenate; el își pregătește dinainte lecția pe panouri mari, la confecționarea cărora, în cazul fericit, îi angajează pe propriii săi elevi. Pentru verificarea terminală a ansamblului cunoștințelor se distribuie o foaie trasă la un multiplicator, în care — conform învățămîntului programat — se pun întrebările-cheie și pe baza cărora se poate face analiza însușirii unor concepte, în zece minute de verificare a întregii clase și în zece minute de corecturi.

Lecția modernă un ultim timp, de care se preocupă în mod deosebit: cel al aplicării cunoștințelor în practică.

În cele de mai sus, s-ar părea că nu respect schema lecției ideale; dar, în spatele generalizării făcute stau citeva zeci de audiții de lecții în clasele noastre — pe banca din fund.

MIRCEA MALIȚA

Toamnă

Ulei noptatic pe frunze, pe gură fumul toamnei, și-un mal pe care arde, învîns, osul spălat de ploii al unui mesteacăn. Cu mîinile în jos, de crengile lui spînzurî cămașa pe care zeul mi-o împrumutase în copilărie ca să îmbrace năluca unui iepure și să string boabele de singe curgînd din gura păsărilor, curgînd spre nemărginirea verde a lumilor necunoscut.

Noiembrie, cînd vine, aduce-n zarea sufletului meu o corabie de lemn cu trei catarge: unul e foisorul de la vie în care ascultam țipătul sitarilor spîrgînd mătasea nopților, altul e turla bisericii din munții Făgărașului în care m-am urcat o dată s-așez un strugure și patru porumbei pe masa cinei cea de taină zugrăvită cu vin de iarbă, altul e capul frumos al unui felinar, plantat sub geamul unei case de la Dunăre, casa în care adormeam ca să pornesc în lungile călătorii — în vremea cînd sufletul meu implora extazul, durerea fără lacrimi, desfrîul libertății și, poate, chiar pieirea.

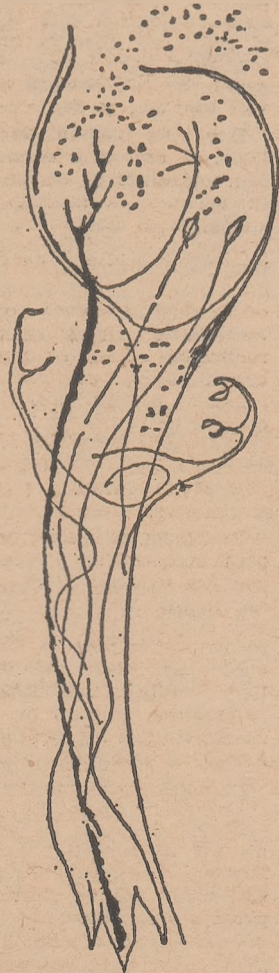
Sub streășina școlii mele de demult cîntă pentru inima mea un clopoșel de taină, așezat între două cuiburi de lăstun. L-aud fierbînd și-n oalele cu must. Iar cînd scriu, el numără clipele în rana durerilor omenești. Pe cîmpiile țării și prin iarba din cer, visul meu, alungit ca delfinul care sar din pagodele mării ca să se împerecheze cu vîntul, poartă-n frunte steaua dintr-o toamnă veche pe care-a aprins-o în creierul meu un bătrîn învățător.

Frunze galbene pe ramuri de cerb. Sărutări de aur pe sinul toamnei.

O toamnă ca un sigiliu de voievod — rîu de ceară roșie înecînd nările zimbrului cu lumini înalte.

FĂNUȘ NEAGU

Ilustrație de Octav Grigorescu

Alăturarea Școlii și a Literaturii sau a Istoriei literare, într-un articol de revistă, duce în mod obișnuit cu gîndul la felul și măsura în care lumea școlii — elevii, profesorii, învățătorii, metode de studiu — au oferit scriitorilor materia unora din cărțile lor. Creangă și Bădița Vasile sau Isaia Duhu, dar și „fabrica de popi de la Fălticeni”; Caragiale și Marius Chicos Rostogan; Delavrancea și Domnul Vucea, dar și Goga cu Dascălul și Dascălița ori Sadoveanu cu Domnul Trandafir; Ghica și Școala de la Sfîntul Sava unde învăța Bălcescu, dar și „Liceul, cimitir al tinereții” lui Bacovia — în acest chip s-a constituit cel mai adesea tabloul raporturilor dintre școală și literatură sau istoria literaturii.

Perioada școlii — obsesie neagră și tristă, sau, tărîmul unor înduioșătoare aduceri aminte

Lepturariu

ȘCOALA ȘI ISTORIA LITERATURII

despre anii uceniciei, figura elevului, imaginea copilăriei eterne sau mai curînd a vieții mai neajutorate, căzute pradă obuzității dascălești egalizatoare, aceasta intruchipînd cea dintîi formă a tiraniei cu care lua contact omul, încă de la vîrsta fragedă, și împotriva căreia se desfășoară, triumfătoare, insurgența prilejuitoare de eroisme infantile și vindicta tîrzie a fostului precece oprimat !...

...Și totuși, dincolo — și infinit mai presus de asemenea înfățișări tragice sau comice, însă deopotrivă didactice, ale școlii în literatură, istoria literaturii și literatura însăși datorează școlii cu mult mai mult.

Literatura — și o avem în vedere în primul rînd pe a noastră — s-a format și s-a dezvoltat în intervalul formelor de cultură cu caracter general, care au aparținut în primul rînd școlii și s-au experimentat, s-au perfecționat în interiorul ei, și de aceea a ieșit literatura în lumină și în lume. Intîia cronică românească, cea a lui Grigore Ureche, o avem în versiunea transcrisă și adnotată a unui „dascăl”, Simion, așadar profesor la o școală a epocii; cronicile înseși au fost cel mai adesea manuale școlare, s-au scris pentru necesitatea studiului în școlile vremii; în acestea s-au zămislit formele rudimentare de analiză literară, care mai tîrziu se vor aduna în principii și modalitățile cri-

ticilor și istoriei literare. Aristotel, Horațiu, Scalliger, Boileau, și-au compus și verificat teoriile critice și legiferările lor literar-estetice mai curînd pentru a fi bine memorizate de discipoli, adică de „școala” fiecăruia. De aici dobîndeau autoritatea necesară și apoi pătrundeau în afară, în lume, făcînd „școală” — „școala aristoteliană”, „școala clasicismului”. Marile sau micile curente literare se constituiau ca atare cînd deveneau mai întîi „școli”, așadar cînd principiile unui „magistru”, sau ale mai multora, dobîndiseră audiență și discipoli — iar astăzi vorbim uneori cu aceeași îndreptățire despre școala romantică, școala parnasiană, ca și despre curentul romantic, curentul parnasian. Avem, la noi o „Școală ardeleană”, o școală pașoptistă, școala „Junimii”, a lui Maiorescu și a lui Gheare, școala lui Macedonski (simbolistă), în care

s-au elaborat marile direcții literare. Dacă „școlile” de mai tîrziu împrumută o terminologie și un model pentru a se denumi ca atare (maioresciană, gheristă, modernistă etc.) și pentru a-și defini continuitățile — încă la început ideea de „școală” pornea de la o realitate strictă: frunțașii Școlii ardelenice: Micu, Șincai, Maior, Pumnul, Bărnăuțiu, Cipariu, Laurian, au fost efectiv dascăli — și dintre cei mai mari — de limbă și istorie națională. La fel primul Văcărescu, la fel Eliade, Kogălniceanu, Eftimie Murgu; ei au întocmit gramatici, crestomații literare, tratate de istorie pentru uz școlar — și din acestea au avut de profitat din plin limba literaturii, genurile literare, modalitățile stilistice.

Intîia noastră istorie literară, *Lepturariul* lui Aron Pumnul — pe care a învățat și Eminescu — criticat de junimiști, dar nu mai puțin adunînd în patru tomuri (6 volume) principalele texte literare cunoscute pînă la 1865, este o carte de uz școlar; discursurile lui Kogălniceanu și cercetările lui istorice s-au constituit în principal pentru auditorul școlar al „Academiei Mihăilene”.

Studiul esteticii s-a elaborat la noi în universitate prin Maiorescu, Vianu și Ralea, și cele mai numeroase istorii literare au fost ale unor exegeți care se îndeletniceau inițial cu pre-

darea lor în școală: I. Nădejde, Ibrăileanu, Lovinescu, Popovici, Călinescu, Haneș, Cartojan. Astăzi nu e altfel, deși atît cercetarea teoretică, precum și cea istorică și-au dobîndit drumuri și capacități autonome de afirmare. Școala impune metodă, ierarhie de valori, sistemă de expunere. Un scriitor care intră în manualele școlare cu caracter de tratat are perspectivele „clasicizării”, însuși conceptul de clasicizare a unui scriitor încorporează ideea studierii lui în clasă, adică în școală. Publicul școlar e cel mai statornic public al literaturii, el receptează cu greu, acceptă cu prudență valorile, după filtrări îndelungate, dar o dată primite de el, acestea au promisiunea duratei. Operele literare „școlare”, deci care se studiază în școală, sînt virfuri ale literaturii, modele în genurile sau direcțiile tematice și stilistice respective.

Școala nu tranzacționează cu valorile literare. Un scriitor lăsat în afara curentului școlar intră aproape iremediabil într-un con de umbră, pe care numai specialiștii îl străbat uneori, nu și publicul larg. Firește, în marile literaturi nu toate culorile figurează în manuale, dar cele mai proeminente, modelele și reperele prime ale unei literaturi nu lipsesc niciodată, iar ele jalonează și orientează pentru tot publicul receptarea literaturii întregi, direcționează gustul și afirmă. Se întîmplă uneori ca, datorită școlii, valori de rang secund să fie menținute mult timp în atenție, cu ajutorul unor criterii strict didactice. E cazul, la noi, al lui Vlahuță, a cărui forță literară proprie legitimează numai parțial și pe spații limitate prezența sa între scriitorii „clasici” — deci între cei care se studiază în școală. Dar tocmai aceasta probează încă o dată forța de care dispune școala în influențarea gustului, opiniei publice, a însăși istoriei literare. Cînd necesitatea aducerii în prim plan a altor scriitori, mai noi, va obliga abandonarea din programa de studiu a acestuia urmaș modest, trudnic și generos al lui Eminescu și Caragiale, imaginea lui se va orîndui și în istoria literară la locul potrivit, păstrîndu-ne amintirea unui discipol de pondere medie ca literator, dar fermecător sub raportul biografiei. Poziția școlii în raport cu valorile literare rămîne pentru un timp, cel puțin foarte îndelungat, unul din criteriile de bază ale consacării, popularității și duratei.

Iată, tot atîtea legitîmări de a inaugura o rubrică de opinii în teritoriul istoriei literare cu omagiu obligatoriu datorat școlii, care stă pe locul prim al determinantilor domeniului, generator al lui în originile mai îndepărtate, transmitîndu-și cu continuitate asupra lui autoritatea și influențînd gustul public, ca și opinia critică. Numai recunoscînd cu obiectivitate acest cadru, o discuție despre fenomenele de istorie literară dobîndește o bază solidă, științifică.

MIHAI GAFFA

Există o pedagogie existențialistă?

Luat ad litteram, existențialismul este tot ceea ce poate fi mai depărtat de pedagogie. În această accepție, expresia de pedagogie existențialistă, întîlnită în cartea care a prilejuit aceste însemnări (SILVIA CERNICHEVICI, „Existențialismul și problematica educativă contemporană”, București, Editura didactică și pedagogică, 1979), ar părea a fi o contradicție în terminis. Și totuși, considerată în spiritul ei, cugetarea existențialistă este aptă de a determina orientări, atitudini, accente, valori și opțiuni pedagogice, ceea ce, de altfel, ilustrează lucrarea Silviei Cernichevici. Toate acestea, însă, duc, fără doar și poate, la crearea unei atmosfere, la întrefinerea unui climat, la delimitarea unui context afectivo-intelectual, dar nicidecum la construirea unei discipline — cum este pedagogia propriu-zisă — care nu poate subsista fără norme, fără prescripții, fără canoane. Pentru că — și lucrul se știe și se cunoaște de la Aristotel — pedagogia, ca și etica și estetica, este o știință normativă. Or, modul de filozofare existențialist — prin natura și esența lui — este subiectivist, individualist,

chiar anarhic, refuzînd legile și „zidurile” obiectivității. În ultimă instanță, existențialismul este o filozofie a însăși gurării, care poate merge pînă la disperare, neglijînd viața comunitară, indiferent de forma sub care s-ar înfățișa aceasta. Față de aceasta, actul paideutic este — prin excelență — social, cu valențe comunitare și cu înaltă funcție de comunicare. Dar comunicarea înseamnă participare, adeziune, colaborare, dialog; comuniune, atitudini etice care limitează pornirile individualiste și anarhice ale insului. În acest caz, cum se acordă libertatea absolută de alegere și de decizie unei persoane — propovăduită de existențialiști — cu legitățile pe care le comportă, prin firea lucrurilor, acțiunea educativă? Răspunsul e simplu și clar: prin integrarea insului existențialist în configurația de valori și de bunuri culturale ale epocii, ale societății, ale poporului. Intervine, aici, marele corectiv al umanismului socialist, care face din dezvoltarea multilaterală a personalității umane țelul suprem al educației. Că această integrare, a cărei finalitate este tipul omului nou multilateral dezvoltat, instruit, educat și format, o face profesorul sau educatorul prin personalitatea sa, cum susțin existențialiștii în general, este opera școlii ca instituție vie și dinamică, sau este fapta de mare cultură realizată de școală prin dascălii săi, lucrul nu mai prezintă prea mare importanță.

Meritul pedagogiei existențialiste constă, în primul rînd, în atitudinea ei contestatoare, în adoptarea unei poziții critice față de alte direcții ale pedagogiei burgheze-occidentale, precum: idealismul, empirismul, pragmatismul, esențialismul, perenialismul, realismul științific, realismul religios și intelectualismul de orice formă. Pentru purtătorii de cuvînt ai existențialismului, actul educativ nu se reduce doar la „învățare”, „imitare” sau „formare”, ci trebuie „să ajute pe om să

devină el însuși” (op. cit., p. 54). În acest sens, țelul suprem al educației este „formarea capacității de alegere și de decizie a individului”. Alegerea, deciziunea, opțiuni fundamentale în concepția existențialistă, nu dobîndesc amploare și soliditate decît printr-o educație, care, grație „tensiunii fructuoase” îl duce pe tînar la descoperirea propriului său eu, îl călăuzește pe calea regală, cum se exprimă André Malraux, a singularității sale, îi indică felul firesc de a deveni el însuși. „Der Weg des Menschen zu sich selbst” (Drumul omului spre el însuși) este, după F. Glaeser, însăși definiția educației.

Dar — și acest lucru se cere a fi intens subliniat — drumul omului spre el însuși trece printre oameni, prin societate, prin școală, ceea ce Glaeser și alți existențialiști uită. Acest periplu al omului spre el însuși, pe care gînditorul R. Harper îl compară cu întoarcerea lui Ulise în țara lui, Itaca, tocmai pentru că trece prin societate, printre oameni, prin școală, îl ajută pe insul uman să se descopere, să asimileze bunuri și valori spirituale, să identifice adevărul, să deosebească binele de rău, frumosul de urît și noul de vechi; în fine, îl ajută să aleagă, să se aleagă și să decidă. Prin urmare, nu numai „din sine însuși”, „prin sine însuși”, cum afirmă existențialiștii, individul poate să devină el însuși, adică să devină om, ci prin faptul că este un om între oameni și un om pentru oameni. Acesta este un alt corectiv pe care umanismul socialist îl aduce pedagogiei existențialiste.

Alegîndu-se pe sine și pentru sine, zic existențialiștii, omul își păstrează și-și apără autenticitatea, o altă categorie de bază a modului existențialist de filozofare. În această perspectivă, dușmanii de moarte ai autenticității sînt banalizarea, vulgaritatea, „zilnicăria”, alienarea și dezumanizarea. Pentru a fi și a rămîne el însuși, insul existențial trebuie să reziste acestor

ispite: mai mult, trebuie să le învingă, să le reducă la tăcere. Aceasta nu se poate înfăptui decît dacă „el dorește să devină ceea ce poate deveni și trebuie să-și asume responsabilitatea de a alege ceea ce va deveni, devenind prin aceasta o persoană autentică. Deci, persoana autentică este aceea care alege să acționeze liber în lume, alegînd să aleagă, și care își apără cu curaj alegerile făcute”, notează Silvia Cernichevici (op. cit., p. 50).

Dar, cum pornind de la datele ontologiei și ethosului existențialist, alegerile, opțiunile și deciziile se săvîrșesc în vecinătatea morții, în peisajul de apocalips al neantului, în frică și cutremur, în neliniște, îngrijorare, vină și disperare, sîntem îndrituiți a ne întreba dacă mai poate fi vorba de o autenticitate deplină. Pentru că starea de autenticitate, după părerea noastră, se realizează atunci cînd omul este în acord desăvîrșit cu firea lui, cu firea cea bună, cu omenia din el. Or, adevărata omenie se revelează în relațiile omului cu oamenii. De aceea scria Antoine de Saint Exupery că „Nu există decît un singur lux veritabil și acesta este cel al relațiilor umane”.

În lumea contemporană (citește: lumea occidentală) în care bîntuie angoasele, șocurile, stress-urile și, mai ales, înstrăinarea, relația interpersonală este singurul mijloc de a stabili comunicarea între oameni. Comunicarea, așa cum o înțelegem noi, înseamnă afecțiune, tandrețe, adeziune, consimțămînt, participare, comuniune, opțiune. Toate aceste calități ale omului țin de natura integrării sociale, care, la rîndul ei, este emoțională, afinitară, voluntară și intelectuală.

Neținînd seama de acest dat fundamental al condiției umane din zilele noastre, pedagogii existențialiști nu sînt chiar așa de „autentici” cum le place s-o afirme.

GRIGORE POPA

NICOLAE DRAGOȘ

Coloană de-a lungul

Impresionantă lipsă de vanitate a contemplării și meditației active conferă versurilor lui Nicolae Dragoș acel aer de inalterabilă demnitate și care le închide într-o stare antologică.

Versurile din prima secțiune a volumului semnifică în esența lor această conștiință istorică a omului modern, capabilă să ia act de sine și să capete putere de expresie nu doar pe baza semnelor, ci fiind în stare să și atribuie cadrului său de manifestare — în primul rând — propriile ei semne. Conștiința istorică nu constă numai în recunoașterea primară a semnelor, dar și într-o capacitate intelectuală de a seculariza sub imperiul ei, un cadru lipsit în mod expres de aceste semne. Ca atare, poetul nu va „canta” mănăstiri, domnitori, castele ori bătălii celebre, ci va inventa o „arheologie” proprie, în care „coloana de-a lungul” este efectul secund, meditat, al înaltei sale conștiințe istorice. El va putea porni, de exemplu, de la un element cunoscut, „masa tăcerii”, pentru a-și crea propria sa formă, necunoscută, a unei precise apartenențe: „Tăcută ne așteaptă masa tăcerii / odihnindu-și drumul rotund / între iarbă și stele // în albe rătăciri promise / ascultăm pacea oxigenului / nevăzutul vieții ritual // cu ochii de vegetală veghe / Călătorim către seminte // arbori născuți într-o frunză / — semn nunții universale — / oaspeți la trupul seminței pirghie // rădăcini — patriarhi / închinăte cerului dedesubt / plins cu statul de voievozi / și zel încăruntând // coloană de-a lungul / în ierbură zidită, în rîuri / în rocile vremii / nespuse sicrie // pe umerii ei sprijiniți, și tăcuți / veghem lângă masa tăcerii”.

Este înlăturată, în fine, prin acest mod de a înțelege conștiința istorică în poezie, prejudecata curență care fixează în aria de inspirație și manifestare a acestui fel de poezie, doar aspectele muzeale ori conservate în litera manualelor de istorie, de unde izvorăște și un oarecare caracter convențional, adesea retoric, al multor versuri, unele aparținând în mod neașteptat chiar poezilor cu o voce distinctă. Nicolae Dragoș se alătură celor care nu refuză imaginației dreptul de a-și inventa ea propriile forme în care conștiința istorică se poate mișca cu tot atîta forță și expresivitate ca în oricare altele. Iată, pe lângă destule altele, asemenea forme proprii — și nu simple glosări pe o temă dată — de o mare expresivitate și densitate plastică: „Soare cu față de om / în negura

adîncului / ochi luminați în soarele singelui lor / soare exilat, exilat / / tirziu, cînd luna tulbură, cu chipul ei, nopțile / și stelele dorm în tihna apelor / arbori de sare călătoresc către ziuă”. (Arbori de sare — Reculegere la Doftana). Conștiința vie a apartenenței istorice și politice, cu condiția să fie pusă în lumină de un talent adevărat are deci nelimitate posibilități de a se manifesta în opere durabile, demne de oricare antologie.

Scutit de iluzii vane, dar în același timp, poziție neconfundabilă cu fricoasă resemnare, caracteristică poetului este austeritatea, care, pe măsură ce frînează imaginația în tentativele ei fără suport, impune gândirii seriozitate și putere de concentrare. Iată, de altfel, cum se definește poetul într-un „Autoportret”: „De la apus pînă la soare / trecutul timp s-a tot ascuns — / sud, păsărilor migratoare / miracole de nepătruns / de la o stea pînă la flori / s-au fost pierit mereu cărări / rămas-am glas ca, uneori, / să mă zidesc în întrebări, / nu-i nici o oaste să mă-nvingă / pal, ziduri negre / să mă aflu / nici o zăpadă să-mi atingă / împărățiile suave”. Fiecare mișcare a imaginației este supusă cu o mare strictețe puterii de a fi gândită încît versul conține o secretă vibrație elastică, o excepțională încordare de arc întins atît cît trebuie spre a-și lovi ținta. Imaginea arcului este chiar utilizată într-o excepțional de fină „Dramă cu arlecchini”: „Stampă roasă-n plozi subțiri / piurete fără pași / iluzorii tresăriri / arc ascuns între arcași...” Remarcabila sugestivitate a versului rezidă tocmai în „ascundere”, altfel spus, în puterea de concentrare prezentă și în această extraordinară „Despărțire”: „Prin lucruri dorm vechi ceasuri cu nisip / cu dolii păsări trec printre copaci”.

Ni se pare neîndoielnic că lirismul exprimă, în asemenea cazuri, o tensiune maximă, izvorită din poziția extrem de favorabilă a gândului față de imaginea născută de fantezie. Nicolae Dragoș este un poet autentic al cărui semn distinctiv constă într-o mare capacitate, rară astăzi, de a imagina numai ceea ce poate și trebuie să fie gândit. Este adevărat că uneori meditația fără imaginație produce și versuri reci, iar alteori, mai rar, excesul de fantezie se „rezolvă” într-un oarecare ermetism însă acestea sînt doar excepții într-un volum armonios, de o elevată ținută poetică și intelectuală.

C. STANESCU

Între critic și cronicar

„Temele” lui Nicolae Manolescu adună în volum o suită de articole publicate în diferite locuri și la timpuri diferite. Ideea nu este nouă. Mai mult, se observă o tendință largă spre acest gen de literatură, o idee ce cuprinde tot mai multe minți. În fapt, „a scrie” o astfel de carte este oarecum impropriu întrucît ea se află deja scrisă. A încheia, a suda este mai aproape de adevăr. O poziție rigidă, condamnarea sau elogiul exagerat par într-o atare situație, un gând necugetat. Căci întrebarea spontană și în același timp necesară: „ce oferă o astfel de carte”, te întâmpină cu hotărîre. Ca test de validitate al acestei probleme vreau să chem chiar un paragraf din articolul „Despre critica literară” înglobat în „Teme”. Făcînd distincție între criticul literar și cronicarul literar, Nicolae Manolescu spune la un moment dat: „Strînse în volum, foiletoanele (am putea adăuga aici și cronicile literare) se ofilesc numaidecît ca niște flori smulse din grădină și mutate în vas”. Că se pot lua atitudini diferite pe această problemă nu există nici un dubiu, dar interesante sînt două. Se ridică în sufletul scriitorului, poate, dorința de a susține aceeași idee, de a urmări același lucru din unghiuri diferite de vedere. El țintește cu fața îndreptată în sus un punct luminos de care vrea să se apropie clădind un edificiu în care articolele pot fi asemănate unor cărămizi. Poziția contrară este și ea validă: să oferi cititorului o lectură variată, mișcată într-un larg registru de idei fără a secționa la infinit, mizînd mai mult pe sugestie. Această a doua cale este cea aleasă de Nicolae Manolescu. Navigînd de la literatură („Veche și pururi nouă”, „Ultimele poeme” ș.a.m.d.) la teatru („Teatru în căutarea adevăratului autor” și „Realismul modern al lui Shakespeare”) sau penetrînd în domeniul artelor plastice („Testoasa zburătoare”) pentru ca apoi să filozofeze o clipă în articolul intitulat „Despre Esop”, Nicolae Manolescu își conduce cititorul prin locuri pline de farmec. Dar ce surprinde și încintă totodată (lucrul pe care articolele separate l-ar fi dezvăluit mai greu) este modul original în care scriitorul își compune textele. Se simte o vizibilă dirijare spre eseu — cît de generos este acest cuvînt — dar spre o eseistică proprie cronicarului literar. Căci Manolescu părăsește conștient arsenalul criticului și vine pe cîmpul confruntării pentru a menține opera literară în complexitatea determinărilor ei estetice. El nu distruge interesul emoțional. Lungi pasaje de text, semnificative pentru ideea urmărită sînt unite prin judecăți de valoare. Scriitorul își îngăduie să intervină doar pentru a puncta sau pentru a orienta discuția. Dar dacă în „Efemeride” avem lecturi atît de interesante, în „Eseuri” Manolescu adoptă o altă metodă. El procedează analitic în activitatea lui, dezmembrînd poezia în versuri, versurile în cuvinte, iar pe acestea mai departe la diviziunea ultimă. Este suficient să opunem două texte dedicate aceluiași Arghezi. În „Religia” scrisului sensibilul este excitat la culmile maxime, te învâluie gândurile și te-nunciți citînd acele cuvinte. Eseul „Tudor Arghezi, poet nereligios” este conceput într-o manieră didactică. Și jecturînd mai multe piese scrise în acest spirit vei dobîndi fără îndoială acea stare de „amuzie” despre care discută el însuși în „Fragmentarium”, nereceptivitatea la lectură, golirea de sensibilitate artistică.

CRISTIAN POPESCU

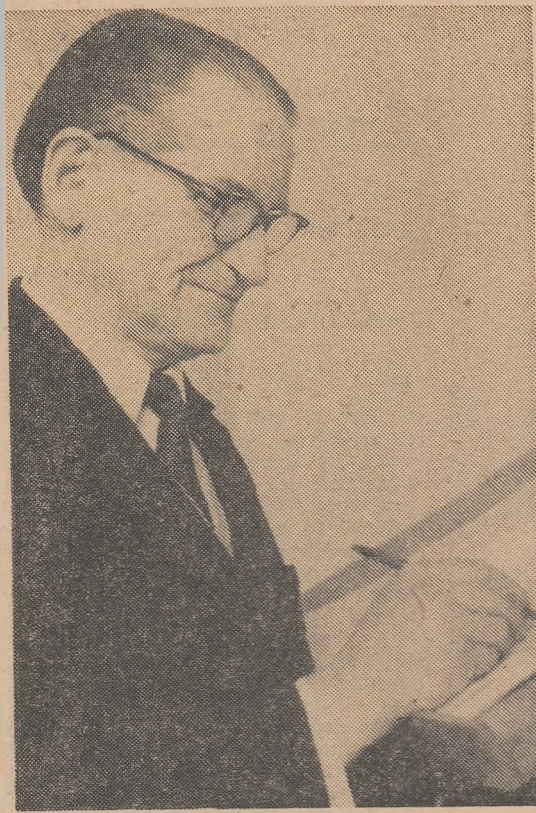
Poezia lui Nicolae Dragoș relevă de la prima lectură o salutară unitate structurală, izvorită din egalitatea conștiinței poetice în fața propriei sale puteri de reprezentare, precum și din acea consecvență de atitudine și de ton care-i dau nu știu ce aer antologic, de creație închisă în propria sa limită și care pe măsură ce ne refuză orice complicitate superficială ne și obligă să-i recunoaștem o demnitate oarecum intangibilă, cînd nu de-a dreptul glacialitate. Ea nu ne creează acea falsă impresie de „adîncime”, prin frecvența simulare a sondării anevoioase, pe brînci, în straturile unui suflet imaginar; ca atare, nu ne solicită o „participare”, o însoțire pasionată în universurile subliminare și, adesea, anormale ale unei ființe alienate, neînțelese de ea însăși care murmură și se lamentează într-o mare parte a poeziei de azi, identificată de mulți ca „poezia modernă”.

Versurile din „Coloană de-a lungul” nu dispun, ce-i drept, de această înfirmă „adîncime”, ele, dimpotrivă, răspundesc o anumită luminozitate prelinsă difuz pe suprafețe mate și pe forme emanînd cel mai des o demnitate statuară. Ele aparțin unei conștiințe artistice apolinice, dar sînt departe de a rămîne fixate în impasibilitatea rece a lucidității. Mai exact, în ele palpită o tensiune, foarte modernă în substanța ei, alimentată de contactul dintre un viu sentiment al vulnerabilității și al caducității lucrurilor, cu o conștiință invulnerabilă prin capacitatea ei de totalizare istorică și de abstractizare. Semnul cel mai elocvent, după noi, al acestei structuri poetice este identificabil în motivul „arheologiei” înfîlțit în mai multe poezii. Arheologia ne arată, în sensul propriu, că nimic nu durează veșnic și fiecare demers, fiecare nouă descoperire este de fapt un nou semn al morții. Ea ne încredințează, totuși, prin ceea ce numai gîndul nostru îi poate întoarce, de puterea ființei umane de a-și contempla veșnicia tocmai în aceste semne trecătoare, fragile, caduce. Sentimentul și conștiința trecutului, create și consolidate de o arheologie istorică, de tradiții controlabile ne dau dreptul de a ne legitima istoric și libertatea de a ne bucura de încredințarea unei complicități cosmice: „Ne strigă fîntînile / luceferi să citim, stele și lună / printre nourii atît de nestatornici / trăind viața planetei în tiranică metamorfoză / fructele își lucrează semintele / în secretă deprindere / de a nu fi și de-a fi deopotrivă // ispită de-o moarte, de-o viață — / prin fluterul fragil, coborîm, al tulpinei / (pe Argeș în jos, pe un val duios) / pînă-n rădăcini unde / misterios legămînt cu văzduhul face pămîntul...” (Arheologie). Poetul nu „canta” cu trufie mărginită stabilitatea formelor, măreția aparentă a unei durabilități iluzorii și oarecum mistice în care numai o conștiință înspăimîntată poate să creadă, ci aduce un elogiu lipsit de vanitate destinului eroic al omului conștient de limitele, dar și de puterea lui. Tocmai această

Matisse

„Peisaj privit prin fereastră”

UN
PORTRET
PE
SĂPTĂMÎNĂ

Prof. AUGUSTIN MATEI, directorul Liceului „Emil Racoviță” din Cluj.

MARGINALII

Cîteva întrebări
despre știință

Secolul nostru, și îndeosebi, începutul celei de-a doua jumătăți a lui, nu se mulțumește să fie un secol al științei (cel de dinaintea lui își arogase deja acest titlu, înscriindu-și-l pe fronton cu majusculele cursive); el e mult mai mult decît atât: e un secol al „exploziei informaționale”, un secol al „revoluției tehnico-științifice”.

Ca și faptul pe care îl semnifică, și în orizontul căruia vrînd-nevrînd trăim, expresiile s-au impus. S-au impus, vreau să spun, în sensul că sînt pe toate buzele; nu însă, îmi vine să cred, și în sensul că fiecărui element component i-ar corespunde întotdeauna o înțelegere adecvată. Dificultatea începe chiar de la primul cuvînt: „explozie”. Ii conferim, într-adevăr, adeseori, acestui termen, înțelesul — pur cantitativ — de bruscă proliferare monstruoasă de informații, cînd, de fapt, el semnifică o mutație mult mai profundă, care privește însuși statutul științei, devenită, într-un interval scurt de timp, o dimensiune esențială a activității sociale.

Dar nu la „explozie” vreau să mă opresc astăzi, nici la „tehnică” (ale cărei efecte ne bombardează cu o asemenea frecvență și intensitate încît obișnuirea cu ele ne ține de multe ori loc de înțelegere), ci la „știință” — cuvînt-cheie pentru celelalte două.

Așadar, ce este știința? Mai exact: ce este știința zilelor noastre? Un vast corpus, bogat articulat, de propoziții adevărate despre realitate? Fără îndoială că ea este și asta. Dar a ne însuși — fie și în totalitatea lor* — aceste propoziții (considerînd, bineînțeles, că lucrul e posibil; ceea ce, de fapt, nu e cazul), încă nu ar însemna că ne-am însușit știința, atîta vreme cît vom fi stat pe poziție de pur beneficiar. Căci pe beneficiar îl interesează produsul finit, nu procesul de producție. Iar știința, așa cum a ajuns ea să se constituie în zilele noastre, constă în însuși procesul de producere metodică (mai mult: organizată) a propozițiilor despre realitate. Iată de ce o sută de mii sau un milion de propoziții adevărate, știute cu ochii închiși și puțînd fi spuse pe nerăsuflăte, însă nelegate între ele după legăturile lor firești („firescul” fiindu-i conferit științei de logica ei internă) contează înfinit mai puțin, din punctul de vedere care ne interesează aici, decît o singură propoziție obținută — la capătul unui drum** parcurs de-a-adevăratelea

— din potrivirea unui fapt cu un principiu, în lumina unui criteriu.

Nu e cu puțință să ne însușim cît de cît știința din afara ei. Ca să ne-o însușim, trebuie să ne lăsăm însușiți de ea; nu doar să intrăm în pasul ei; ci să facem în așa fel încît pasul ei să devină pasul nostru. Altfel spus, trebuie să-i asimilăm metoda și, așa formați, să începem a pune întrebări realității înconjurătoare, fără a ne declara mulțumiți cu primul răspuns cu care aceasta va încerca să ne domolească asaltul investigator. Răspunsurilor realității trebuie să li se aplice criteriul, potrivite cu tipul întrebării și cu trăsăturile caracteristice ale domeniului în interiorul căruia a fost formulată. Cîta vreme criteriile n-au fost satisfăcute, întrebarea rămîne în mod obligatoriu deschisă: gura care articulează o întrebare științifică nu poate fi închisă de nici o predică, de pe orice amvon ar fi rostită ea. — chiar dacă, de la un capăt la altul, predica s-ar travesti în tipul de discurs care-i e propriu științei înseși. Și chiar dacă gura s-ar închide (lucru la urma urmei posibil, de vreme ce se știe că Galileo Galilei a cedat argumentului de autoritate), întrebarea tot deschisă ar rămîne, pînă ce i s-ar găsi o soluție, pe propriul ei teren.

Philosophus dicit, „zice Filozoful”... În „summele” teologice ale scolasticii medievale, recursul la autoritatea Peripateticianului era fără apel. În secolul „exploziei tehnico-științifice”, Aristotel nu mai constituie, desigur, o piedică în calea liberei desfășurări a investigației științifice. Dar nenumăratele ticuri verbale, resturi încremenite ale unei gândiri odinioară vii, care tind să se organizeze în jurul omului de azi ca un veritabil univers sonor și ca un succedaneu de univers intelectual, nu sînt ele oare tot atîtea piedici în calea gândirii științifice, comparabile prin acumulare cu argumentul de autoritate? Nu e, atunci, de datorita noastră să începem prin a exercita asupra lor capacitatea noastră de a gândi științific?

MIHAI ȘORA

* Așa cum această „totalitate” (de fapt, deschisă) se află constituită la un moment dat...

** Metodă, asta înseamnă: cale.

Învățămîntul modern so

Un învățămînt modern solicită implicit utilizarea unui material didactic modern. În contextul eforturilor actuale de modernizare a învățămîntului românesc este firesc să ne întrebăm:

În ce măsură producția de material didactic satisface astăzi exigențele impuse de o atare orientare?

Pe ce căi s-ar putea realiza o optimizare a acestei producții, astfel încît ea să răspundă pe deplin exigențelor modernizării învățămîntului?

Am solicitat cîțiva specialiști și profesori să ne răspundă la aceste întrebări. Reproducem, în coloanele de față, răspunsurile lor.

Prof. TEODOR MUCICA
inspector general în
Ministerul Învățămîntului

Este necesară
o nouă concepție

Prima apreciere pe care o face prof. T. Mucică asupra producției de material didactic este, parțial, pozitivă.

„În ultimii ani, producția de aparate didactice a înregistrat o creștere considerabilă. În acest an, de exemplu, aparatura de laborator are ponderea cea mai mare față de celelalte mijloace de învățămînt, reprezentînd 46 la sută din totalul fondurilor angajate. Această orientare este pe deplin justificată, dacă avem în vedere sarcina fundamentală a școlii, legarea învățămîntului de viață, de producție, precum și rolul lucrărilor practice în înțelegerea de către elevi a legilor și fenomenelor studiate, în formarea deprinderilor de mînuire a diferitelor aparate de laborator. Succese însemnate au fost obținute și în ceea ce privește perfecționarea aparatului de laborator. De la aparatele simple s-a trecut treptat la fabricarea unui însemnat număr de truse cu ajutorul cărora se realizează o diversitate de experiențe și lucrări practice din domeniul mecanicii, electricității, electronicii etc.”

Firesște, aceste succese sînt departe de a satisface exigențele formulate în fața tehnologiei didactice pentru că, spune mai departe preopinientul nostru:

„Cu toate acestea, în domeniul aparatului de laborator există încă multe neajunsuri. Astfel, se mențin încă în fabricație unele aparate clasice, tipizarea elementelor comune se realizează lent, calitatea unor aparate și truse nu se ridică la nivelul exigențelor impuse de știința și tehnica actuală, prețurile la unele produse sînt nejustificat de mari”.

Ce este de făcut pentru a depăși această ipostază și pentru a ridica „la nivelul exigențelor impuse de știința și tehnica actuală” calitatea aparatelor și truselor didactice?

„Pentru a realiza un învățămînt modern, strîns legat de cerințele vieții sociale, de producție, este necesar ca, în domeniul aparatului de laborator să fie adoptată o nouă concepție. Astăzi, se cere ca aparatul de laborator, proiectat într-o concepție unitară, pe baza principiului «fizicii constructive», să aibă multiple funcții. Pe această linie se înscriu trusele specializate compuse din aparate, dispozitive, piese de asamblare caracterizate printr-o mare posibilitate de adaptare la nevoile procesului de învățămînt. Fiind interșanjabile, componentele trusei pot fi cuplate între ele și asamblate în cele mai variate combinații. De exemplu, piesele și subsansambele aflate în truse pot fi utilizate și combinate cu diferite aparate sau instrumente de măsură realizînd sute de experiențe, de la cele mai simple pînă la cele mai complexe. În această concepție, pot fi realizate truse pentru profesori, destinate efectuării experiențelor demonstrative și lucrărilor frontale, pentru elevi. Utilizarea universală a componentelor trusei, ca și posibilitatea de a completa oricînd sistemul de piese modul, rezolvă în mod avantajos problema dotării laboratoarelor, atît din punct de vedere pedagogic, cît și economic. Disponînd de un vast mozaic de elemente, profesorul, cu o minimă cheltuială de timp, alege și montează în fața elevilor aparatul necesar pentru efectuarea experiențelor demonstrative. În același timp, elevii au posibilitatea ca, folosind componente similare cu cele utilizate de profesor, să realizeze expe-

riențele cerute. Astfel, elevul participă activ la efectuarea lucrărilor de laborator, reușind să înțeleagă mai bine principiile de construcție și funcționare a aparatelor, rezultatele experiențelor, datorită propriilor sale eforturi și observații. Prin unificarea și tipizarea elementelor comune (stative, țije, cleme, mufe, șuruburi, piulițe, pîrghii, scripeti etc.), se realizează mari economii bănești și de materiale. Totodată spațiul din laborator va fi utilizat mai rațional și productiv, deoarece se renunță la aparatele clasice cu volum mare și domeniu limitat de utilizare. Pentru școala generală ar fi necesare două tipuri de truse, unul pentru experiențe demonstrative și altul pentru lucrări frontale. Pentru liceu, pot fi realizate cîteva duple de truse concepute pe grupe de capitole, atît pentru experiențe demonstrative cît și pentru lucrări frontale. Fiecare trusă va trebui să fie însoțită de cîte o broșură, care să cuprindă într-o formă sintetică modul de realizare a lucrărilor practice și de interpretare a rezultatelor”.

Sînt idei și propuneri care nî se par judicioase. Sînt ele și realizabile? Evident:

„În țara noastră există condiții pentru realizarea unei aparatului moderne. În 1972—1973 urmează să fie dat în folosință noul local al întreprinderii „Didactica”, utilat cu mașini-unelte de înaltă tehniciatate. Se impune însă ca sectorul de proiectare al acestei întreprinderi, în colaborare cu cercetătorii și specialiștii din învățămînt, să treacă neîntîrziat la realizarea unei aparatului de laborator în viziune modernă”.

Prof. VICTOR MANOLACHE
șeful atelierului de reparat material didactic de pe lingă Inspectoratul municipiului București:

Doar o haină nouă
unor aparate vechi?

„Materialul didactic este un auxiliar care vine să sprijine realizarea unor anumite programe și a unui plan de învățămînt. De aceea trebuie să stabilim mai întîi profilul modern al acestor instrumente de lucru și abia după aceea pe cel al materialului didactic, în funcție de exigențele impuse de el”.

Totuși direcțiile generale și ideile fundamentale ale modernizării învățămîntului au fost formulate, iar procesul propriu-zis de modernizare se află în plină desfășurare. Așa că sîntem îndreptățiți să ne întrebăm în ce măsură perfecționarea tehnologiei didactice s-a încadrat în acest proces?

„După opinia mea, răspunde la această întrebare interlocutorul nostru, pînă în prezent modernizarea s-a rezumat la a da o haină nouă unor aparate vechi. Aceleași materiale, pe care le utilizăm de ani de zile, au căpătat o înfățișare mai frumoasă și au cunoscut oarecare modificări tehnologice, care le-au scăzut prețul de cost, dar nu au realizat un salt calitativ. În general, în realizarea materialului didactic nu se ține seama de perspectivele dezvoltării industriei. Profesorii folosesc aparate la care industria va renunța peste cîțiva ani, adică tocmai atunci cînd elevii vor absolvi școala”.

La ce modalități s-ar putea apela pentru a depăși această situație? Prof. V. Manolache s-a rezumat la a atrage atenția asupra unora dintre ele.

icită aparatură didactică modernă

„Eu disting două tipuri de aparate didactice, aparate de demonstrație și aparate de lucru. Consider că aparatele de lucru cum sînt, de pildă instrumentele de măsură, alimentatorii, balanțele etc. ar trebui să fie procurate de la întreprinderile care le produc pentru nevoile marii industrii, rămînd ca întreprinderea «Didactica» să se profileze îndeosebi pe producerea materialului de demonstrație. Susțin aceasta, pentru că materialele și aparatele de lucru produse de «Didactica» nu au calitățile acelor produse de întreprinderile specializate. Este greșit să dotezi școlile cu voltmetrele pe care le fabrică «Didactica». Sînt mari, greoaie și costă foarte scump. Același aparat, mult mai mic, mai bun și mai ieftin poate fi procurat și de la „Electroaparataj”. Același lucru se poate spune despre alimentatori sau despre balanțe. În școală s-ar putea folosi foarte bine alimentatorii fabricați pentru centralele telefonice sau balanțele fabricate de întreprinderea «Balanta» din Sibiu. Firește, ar fi necesare intervenții la nivelul corespunzător pentru ca întreprinderile respective să cuprindă în planul lor de producție materialul solicitat de învățămînt. Un precedent în acest sens există. Diascolul și aparatul de proiecție cinematografică nu sînt fabricate de «Didactica», ci de I.O.R.

Materialul didactic modern trebuie să răspundă exigențelor modernizării întregului învățămînt. Din păcate, deocamdată producția de material didactic nu este racordată în suficientă măsură nici la acele elemente moderne, care au fost deja introduse în programele școlare. Am introdus, de exemplu, în programă de fizică, și predăm de nu știu cîți ani, elemente de fizică nucleară. Dar, ca material didactic pentru acest capitol al fizicii nu avem decît un detector Geiger Müller care amintește de istoria fizicii atomice. Firește, aparatura pentru acest capitol ar fi, prin suși specificul ei, foarte scumpă. Dar, ar putea face măcar niște machete de reactor atomic, de accelerator de particule, de detector de radiații etc.”

Prof. OCTAVIAN IACOB
fizician la „Didactica”

esențială este respectarea unor exigențe de principiu

Am ținut să aflăm, prin intermediul fizicianului O. Iacob, concepția pe care are întreprinderea „Didactica”, întreprindere destinată prin excelență producției de material didactic, în domeniul modernizării acestei producții.

„Dintr-un punct de vedere, ne-a declarat prof. O. Iacob, consider că, în procesul modernizării mijloacelor de învățămînt, deosebit de două direcții distincte. Pe de o parte, aceea că o serie de aparate, modele și machete vechi trebuie să fie reconsiderate și moderate pentru a fi puse de acord cu conținutul științific și metodic al disciplinilor respective, precum și cu exigențele care obligă în general însăși modernizarea tehnologiei. Pe de altă parte, ceea ce școala ne cere să-i oferim este materialul didactic care să-i permită să lucreze în condiții optime noile capitole introduse în programele școlare. Din acest punct de vedere, modernizarea presupune o sporire a funcționalității materialului didactic. Adică reunirea în complexe metodice, truse, combine, lapuri, a o serie întregă de piese simple cu ajutorul cărora să se poată realiza un număr mare de experiențe. sfîrșit, modernizarea materialului didactic, mai presupune respectarea unor exigențe ale pedagogiei moderne și ale fizicii industriale”.

Considerînd îndreptățită această con-

cepție, rămîne să vedem cum a răspuns și cum răspunde „Didactica” la atare cerințe. Pentru ilustrare O. Iacob a recurs la câteva exemple.

„Unele produse simple care serveau predării lecțiilor de fizică, cum ar fi de pildă cadrele cu scripeti, planurile înclinate, trepiedele, barele divizate și altele au fost reproiectate și reunite într-o trusă de mecanică a solidelor cu care se pot realiza aproximativ 60 de experiențe. Au fost, de asemenea, reconsiderate și reproiectate planșele simple tipărite pe carton.

Acestea se tipăresc acum pe foi de plastic vacuumat, obținindu-se astfel forme în relief. Borcanele care conțin piese anatomice conservate în formol au fost înlocuite cu incluziuni în mase plastice. Am produs, de asemenea, noi materiale pentru noile capitole introduse în programele analitice. De exemplu, pentru capitolul «Mișcarea de rotație a corpului solid» s-a creat o trusă care a fost deja distribuită școlilor. Pentru capitolul de «Electronică», am realizat o trusă care va servi la studiul proprietăților semiconductorilor și o trusă pentru studiul rețelelor. Pentru capitolul de «Fizică atomică» se lucrează la o planșă tipărită și vacu-

mată care va fi distribuită școlilor în anul 1973”.

Cît privește respectarea cerințelor pedagogice și de estetică industrială, „Didactica” este preocupată să proiecteze în așa fel aparatele de laborator și celelalte materiale încît ele să atragă privirea elevului, să-l determine să-și pună întrebări și să-l ajute să le afle răspunsul.

„Ne preocupăm să realizăm în așa fel materialul didactic încît acesta să nu fie un obiect mort, ci, dimpotrivă, să aibă un anumit dinamism, să stimuleze interesul elevului pentru studiu. În ceea ce privește fizica, am să mă rezum la releva un aspect care mi se pare dintre cele mai semnificative. Cîndva aparatele noastre erau colorate în alb, cenușiu și negru. Desigur, aceasta a fost o mare eroare. Ne-am propus, de aceea, să recurgem la culori de diverse nuanțe, utilizînd în mod judicios culorile funcționale și culorile de bază.

Am dat aici numai câteva exemple. Ele s-ar putea înmulți. Dar importante pentru activitatea noastră actuală și viitoare nu sînt atît exemplele, cît respectarea riguroasă a exigențelor de principiu pe care le-am enunțat la început”.

Sintetizînd opiniile formulate de interlocutorii noștri răspundem la întrebările enunțate în fruntea acestor coloane în felul următor :

Producția actuală de material didactic nu satisface pe deplin exigențele impuse de modernizarea învățămîntului, pentru că :

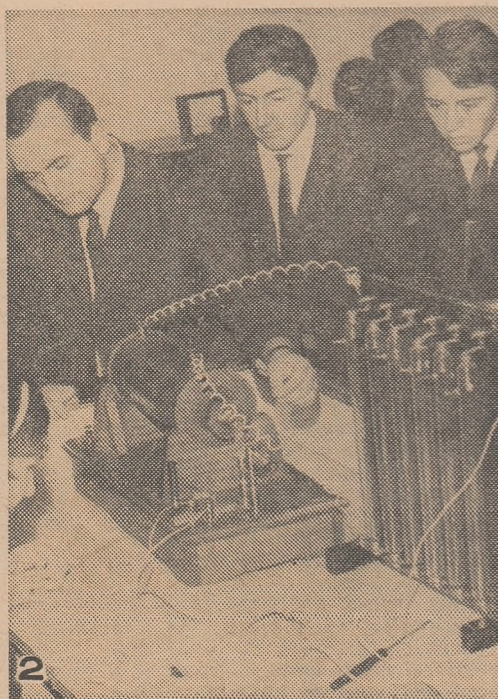
- nu este racordată suficient la elementele de modernizare existente și proiectată pentru conținutul și metodologia învățării ;
- calitatea produselor nu se ridică la nivelul cerințelor impuse de știința și tehnica actuală și nu ține seama de perspectivele dezvoltării lor.

Între căile de optimizare a producției materialului didactic enumerăm :

- o modificare de concepție care trebuie să înceapă de la modernizarea și dotarea cu mașini de înaltă tehnicitate a însăși întreprinderii producătoare de material didactic ;
- o viziune modernă asupra realizării aparaturii de laborator în sectoarele de proiectare ale acestei întreprinderi, viziune pentru care se impune colaborarea cu cercetători și specialiști de înaltă clasă ;
- procurarea din sectoarele marii industrii a acelor aparate și materiale utile școlii, care se produc pe scară industrială și care nu pot fi realizate la același nivel cantitativ și calitativ de „Didactica”.

Nu avem pretenția de a fi elaborat aici o listă exhaustivă a carențelor din domeniul respectiv și a căilor pe care se poate ajunge la remedierea lor. Atît unele cît și celelalte au fost supuse descoperirii unor dezbateri cuprinzătoare. Sectorul rămîne totuși deficitar. Considerăm că este timpul să se treacă, de urgență, la acțiuni practice, concrete, eficiente.

OCTAVIAN BUZESCU

1. O mostră de material didactic „contemporan” — emițător și receptor telegrafic cu bandă de hirtie — care este utilizat în lecțiile de fizică. Ar fi interesant de știut unde și în ce măsură se mai folosește astăzi, în epoca telexului, telegraful cu bandă de hirtie. Dar peste 10 ani ? Și totuși, elevii care vor intra în viața socială tocmai după trecerea acestui interval de timp continuă să studieze acest aparat.

2. Un set de tuburi pentru studiul descărcărilor electrice în gaze rarefiate. Alături, o seculară bobină de inducție. Întîmplător, cea din fotografie funcționează normal. Există însă în școli, alte exemplare, produse de „Didactica” și a căror caracteristică este dereglajul instantaneu și reglajul dificil. Capricioase și fanteziste, ele refuză să funcționeze tocmai în momentele în care profesorul își propune să efectueze o demonstrație în fața elevilor. Vom ajunge oare vreodată să le vedem înlocuite în școli cu acele piese cu gabarit mic și cu coeficient de siguranță în funcționare aproape absolut, care sînt generatorii de înaltă tensiune tranzistorizați ?

Societatea de științe istorice organizează la Sibiu, în zilele de 12—13 noiembrie a.c., o sesiune metodică-științifică cu tema „Problemele lectiei de istorie”. Dezbateri rodnice !

Acte de prețuire din partea elevilor și profesorilor botoșăneni pentru tradițiile învățămîntului și culturii locale : s-a turnat în bronz chipul fostului profesor și director al Școlii normale „Mihai Eminescu”. Tiberiu Crudu. Casa corpului didactic a inițiat amenajarea unei galerii a oamenilor de seamă pe care i-a dat județul Botoșani. Liceul „August Trebuniu Laurian” a organizat o sesiune științifică pe tema „Fosti elevi și profesori ai liceului, personalități de frunte ale științei și culturii românești”.

Elevi actori. S-a deschis stagiunea teatrului școlar din municipiul Timisoara, cu poemul dramatic „Trandafirii roșii” de Zaharia Bîrsan. În repertoriu mai figurează : „Piatra din casă” de V. Alecsandri. „Nota zero la nuntă” de V. Stoienescu și O. Sava, un montaj de balade populare, medalioane și montaje. Urșii elevilor actori multe anlaure în stagiune și succese la învățătură !

...Și elevi scriitori. Și-a reluat activitatea Societatea literară a elevilor din Brașov. În prima sesiune a fost omagiată memoria poetului Vania Gherghinescu și au fost discutate creații ale poetilor Gheorghe Lupu și Alexandru Andrieș. Versurile și, mai ales, critica, se spune, au fost la înălțime.

Peste 200 de elevi ai Școlii generale din Muresenii-Birăului (Bistrița-Năsăud) au amenajat o superbă bază sportivă alcătuită din teren pentru handbal, groapă de sărituri cu piste de alergare, teren de volei și portic de gimnastică. Pe curînd, camionate.

Tot la Muresenii-Birăului, un gest mic, dar cu semnificații ceva mai mari. Elevul Ioan Hangan a găsit portofelul plin cu bani și acte al cetățeanului Stefan Băloi și s-a grăbit să-l restituie păgubașului.

Liceul „Papiu Ilarian” din Tîrgul Mureș a dat în folosință patru noi laboratoare moderne : de mecanică, termodinamică, electrotehnică și fonetică excelent utilitate. Sînt de laudat : direcția liceului, profesorul Petru Presecan și prof. Francisc Boda.

La Tîrgoviște, oraș pe care Mihail Kogălniceanu îl socotea a fi, în contextul istoriei românești, mai presus de Sparta și Atena, Comitetul județean de cultură și educație, Inspectoratul școlar județean și filiala Societății de științe istorice au organizat o sesiune de comunicări științifice cu tema „Locul Tîrgoviștei în istoria și cultura poporului român”. N-îm patru titluri de comunicări : „Mărturii ale călătorilor străini” (prof. emerit Mircea Georgescu), „O capitală a rezistenței naționale” (dr. Dan Berindei), „Organizarea administrativă a cetății de pe Ialomița” (Lia Lehr, cercetător principal), „Pe drumurile de peste munți” (prof. Nicolae Nistor).

În cadrul comisiei metodice de la Școala generală nr. 1 din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej — ne reamintează învățătoarea Popescu Emilia — în zilele de 2 și 3 noiembrie a.c. au fost organizate lecții deschise în care alături de metode clasice au fost folosite și metode noi, cum sînt problematizarea și observația.

Discuții

Cultura activă

Cultura este rodul activității umane, omul fiind un factor activ în natură, pe care caută s-o stăpânească „în interesul scopurilor vieții lui”. Conținutul culturii este format din valorile materiale și spirituale create de om.

În sensul acestei definiții, cultura înseamnă înobilare în toate sensurile. Adică, o linie permanent ascendentă a omului în istorie, atît pe plan material, cît și spiritual.

Nimeni nu mai acceptă un punct de vedere biologizant, în sensul vieții materiale, dar nici nu putem despărți cultura de viața omului; toate valorile create de el trebuie să concureze la desăvîrșirea vieții lui. Autonomia valorilor se cheamă anarhie. Aceasta se observă mai ales în zona esteticului.

Disciplina în care lucrez, medicina, m-a îndreptățit să fac morfologia culturii și să leg valorile culturale materiale și spirituale, tradiționale și istorice, de viață. Acest mod de a vedea mi se pare întemeiat, deoarece omul se naște și trăiește în natură. De aceea cred că Spinoza are dreptate considerînd omul ridicol, atunci cînd vrea să fie autonom față de natură și, deci, față de legile ei. Și alți gînditori împărtășesc punctul lui de vedere. Vorbînd despre libertatea omului, unul dintre contemporani aseamănă înfumurarea omului liber cu mișcarea unei bucăți de stîncă care, prăvălită din munte, dacă ar avea conștiință, ar crede că pe parcursul traiectoriei descrise de mișcarea sa, care este produsă de o forță exterioară, este liberă.

Adevărul constă în faptul că omul vrea nu numai să amelioreze natura, ci să o stăpânească, fie folosind legile ei, fie impunîndu-i ordinea normelor lui. Ce altceva înseamnă agricultura rațională, cu toate ameliorările aduse pămîntului de tehnicile agrare moderne? Concepția științifică, marxistă a culturii are următoarele avantaje:

- fixează poziția omului în cosmos ca forță activă;
- formele culturii devin expresia nemijlocită a vieții umane, permițînd să cuprindă toate domeniile de activitate umană;
- îngăduie o clasificare riguroasă a faptelor de cultură și întocmirea unei terminologii adecvate și coerente și, în sfîrșit,

— întrunește în sistem valorile spirituale și materiale. Numai așa utilul, frumosul, binele și adevărul se pot întîlni în structuri rezultate din interacțiunea om-natură.

În acest context pot avea loc două definiții ale culturii: „influențarea adîncă a naturii în interesul cuprins în scopurile vieții umane” și „Cultura este ultimul scop al naturii”. Trebuie subliniat de asemenea că, purtătorii valorilor culturale aparținînd științei, artei, moralei și tehnicii, sînt: omul și societatea organizată. Aceasta din urmă nu este numai depozitarea valorilor culturale, ci un factor activ și necesar al culturii, ea fiind în măsură să înobileze omul gnoseologic, etic și estetic. Societatea ierarhizează persoanele care o compun după aportul lor social. Fără această concepție sociologică nu sîntem în măsură să deosebim individul-persoană de individul-personalitate. Consecvenți cu concepția științifică a culturii, sîntem obligați să consemnăm aspectele negative și pozitive ale vieții umane, și să considerăm cultura, în ansamblul ei, ca totalitatea factorilor vieții materiale și spirituale umane, care favorizează zămislirea, conservarea, creșterea și desăvîrșirea vieții.

Este locul aci să amintim o prejudecată nocivă și anume că viciul este o condiție necesară rafinamentului. Acest lucru nu este adevărat. Un medic american a făcut următorul experiment: a dezinfectat un muzician care se drogase și a făcut dovada că creațiile lui muzicale după însănătoșire sînt mai strălucite decît cele elaborate în perioada viciului.

Critica sociologică a aspectelor nocive ale civilizației burghize și știința moravurilor au un caracter militant și mobilizator. Sociologii culturii și moralității nu sînt inclinați spre pesimism ca anumiți filozofi și artiști ai vremii noastre. Ei urmăresc printr-un susținut examen critic ameliorarea vieții umane, pornind de la viața comunităților organizate și găsesc, în mijloacele tehnice și perfecționarea instituțiilor, instrumentele necesare pentru înlăturarea viciilor omenești. Un sociolog și un moralist găsesc întotdeauna în forța pedagogică a conducerii unei societăți organizate mijloacele de îndreptare a moravurilor.

Este absurd să vorbești de mase pesimiste. Creșterea forței biologice a neamurilor și a speciei om își are rădăcina în acest izvor nesecat de viață: poporul. O masă sănătoasă nu oferă condiții prielnice apariției și dezvoltării viciilor. Trebuie reluate și adîncite studiile de psihologie a maselor, fiindcă sînt convins că omul care acționează în grupuri sociale nu poate fi stăpînit de o prejudecată, de o superstiție sau de o eroare, atunci cînd ne ocupăm de educația lui. Un prețios instrument de educație a maselor este aducerea la cunoștința lor a ordinii morale întemeiate pe coloana virtuților socialismului. Mijloacele moderne de răspîndire a culturii ne permit să arătăm omului actual nocivitatea orgoliului, invidiei, zgîrceniei, desfrîului, lăcomiei, miniei, și lenei. Progresul științific și tehnic trebuie transformat în binefacere prin propagarea unui aspru sistem moral.

În calitatea mea de președinte al comisiei pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice a municipiului București am acumulat o

oarecare experiență privind stilul vieții societății contemporane. Repet, nu sînt pesimist nici prin profesiunea mea și nici prin conștiința mea teoretică. Un om de știință adevărat este mîndru de cuceririle științifice și tehnice. Știința și tehnica îl definesc pe om și-i arată calea stăpînirii naturii prin mijloacele lui, care-i permit să treacă peste toate piedicile întîlnite în cale. Dacă a creat știința și tehnica modernă, omul poate fi în măsură să înlătore neajunsurile produse de ele și să-și continue nestingherit mersul înainte. Marșul omului în univers este legat de destinul său creator, și, concepîndu-l ca expresie a destinului, el este obligat să privească înainte, ținînd seama de natura sa. Contemplarea trecutului nu trebuie să-l întristeze, ci să constituie un popas în drumul fără de sfîrșit. Aș putea rezuma experiența mea în acești termeni: culturalizarea maselor este necesară pentru a crea un climat favorabil dezvoltării culturii naționale și universale. Așa cum revoluția tehnică este chemată să reducă costurile bunurilor materiale, tot ea trebuie să ajute propaganda culturală, să răspîndească valorile spirituale ale umanității. Nu trebuie uitat că ne găsim în epoca ciberneticii care permite crearea unui centru ordonator în măsură să cuprindă vaste zone de informație și să reglementeze în funcție de informațiile primite. Precizie, eficiență, economie de mijloace, acesta trebuie să fie stilul muncii contemporane. Nici o risipă inutilă. Mașinile sînt create de om și nu trebuie să întrecă pe creator prin automatismul lor.

Am avut întotdeauna o mare admirație față de activiștii culturali, acțiunea lor de popularizare fiind un semn de omenie. Eu știu că este greu să popularizezi analiza matematică sau geometria neeuclidiană, dar ce frumos ne apare sub raport spiritual un învățat care face acest lucru, fiindcă este animat de cel mai înalt ideal, idealul egalitar, incorporat în socialism. Nu trebuie să încremenim spiritual în vremea noastră și să pierdem speranța în desăvîrșirea omului. Așadar, formula culturalizării maselor este aceasta — masele au dreptul să cunoască tot, fiindcă sînt izvor nesecat al vieții umane și producătoare ale mijloacelor materiale necesare acestei vieți.

Există mijloace de a evita cultura standard. Ele pot fi cuprinse în termenul *instituționalizarea culturii*. Ce înseamnă aceasta? Organizarea formării personalității umane în ceea ce privește cunoștințele și caracterul, adică instrucția și educația publică. Dacă învățămîntul public care trebuie să cuprindă științele, artele și tehnicile existenței este perfect pus la punct, atunci avem condițiile necesare apariției personalității științifice, artistice și tehnice. Cultura modernă este indisolubil legată de ideea de organizare modernă. Revoluția socialistă, indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, documentele de partid sînt în măsură să pună la punct aparatul cultural al țării noastre atît în învățămînt cît și în instituțiile culturale și de cercetare. Cunoștințele vremii noastre ne permit să realizăm o ordine justă, mai ales dacă la aceste cunoștințe adăugăm principiul revoluționar al drumului deschis.

PETRE VANEEA

IN SPRIJINUL DOCUMENTĂRII CADRELOR DIDACTICE

Revista „LUMEA”, săptămînal de politică externă,

oferă cititorilor săi ample surse de lărgire a cunoștințelor, informații din diverse domenii ale vieții internaționale.

Într-o mare varietate de genuri publicistice, revista „Lumea” publică cu regularitate: grupaje tematiche, articole de sinteză în probleme internaționale majore, în sfera mișcării de idei; tabloul curent al activității externe a României, comentarii, corespondențe, interviuri cu personalități proeminente, reportaje, însemnări de călătorie, documentare, evocări istorice, memorii, ipoteze și noutăți din lumea științei și tehnologiei moderne, prospectări în evoluția societății etc.

Reunind în paginile sale semnăturile unor cunoscute personalități politice din țară și de peste hotare, ca și pe acelea ale unor gazetari români și străini, conținînd un bogat și valoros material documentar și informativ, revista „Lumea” poate deveni un instrument util în activitatea profesională a fiecărui învățător și profesor, precum și pentru propagandiștii și cursanții de la diferite forme ale învățămîntului politico-ideologic.

Un abonament pe o perioadă mai îndelungată dă posibilitatea să se întocmească o colecție completă, cuprinzînd numeroase date de referință.

NOTE DESPRE UN TEATRU ȘCOLAR...

Toate înjghebările parascenice ale tineretului, teatrul școlar ca și cel de amatori, au un obiectiv comun, primordial și nemărturisit. Anume acela de a stimula și de a forma gustul artistic al practicantilor.

Se întâmplă ca unul dintr-o sută să devie ulterior profesionist și unul dintr-o mie să ilustreze noua sa profesie. Nu ei sînt însă cei mai interesați și nu în vederea lor statul și respectiva instituție fac sacrificii morale și materiale. Depistarea talentelor este umbră în acest domeniu de instruire indirectă și nemărturisită a tuturor acelor care, pregătind mîncarea o gustă și gustînd-o... Învață să mînce.

Cel mai greu de asimilat sînt cunoștințele din domeniul care nu fac obiect oficial de curs. Ne-am gândit cîndva la înființarea unei catedre de bun gust în cadrul unui gimnaziu ideal; un bătrîn om de cultură destul de prezent în actualitate ca, din perspectiva trecutului, să poată înțelege viitorul ar pregăti pe adolescenți să aștepte drum spre arte frumoase, spre muzică, teatru și spre poezie.

Nu orice masă amoroasă poate

deveni un auditoriu, nu orice vizitator, nu orice auditoriu ajung să se constituie ca public. Această perspectivă educațională nu exclude și nici măcar nu împiedică realizarea pe plan artistic. Se cunosc izbînzile deosebite ale trupelor școlare englezești care joacă pe Sofocle, pe Euripide în grecește, ca și în același sens activitatea, valorificată pe plan internațional, a Sorbonei.

Armand Salacron a scris cîndva despre întîlnirile ratate din istoria dramaturgiei universale, despre acele misterioase rendez-vous-uri la care, pe rînd se întîmplă să aștepte marea public pe marii poeți absenți sau la care, aceștia din urmă nu au aflat ascultarea unui mare public.

Există o complicitate tacită între autor, interpret și spectator, o complicitate care permite, la orice nivel, delectarea — iar la nivele ridicat dăruirea, transfigurarea capodoperei.

...Astăzi o tendință de gigantism spectacolar urmărește, înlocuind ideea prin sunet și prin imagine, să reducă priza teatrului la zonele sistemului nervos inferior și să-i interzică accesul la cultură. Experiențele reluate,

chiar cînd în trecut au eșuat se întîmplă să fie prilej de neașteptate rodnici. Dar, dincolo de ele, școala trebuie să asigure, cu modestie și fermitate, stăpînirii cunoștințelor și realizărilor la zi. În acest sens rosturile „teatrului școlar” în accepțiunea cea mai largă a expresiei sînt de neprețuit. Iată de exemplu hotărîrea unei clase de studiu să joace „Oedip Rege”, „Hamlet” sau „Mizantropul” ar trebui să presupună în cadrul unui cînaclu convocat la date fixe — îndelungate studii, referate și discuții despre autor, despre piesă și desigur despre interpretările posibile.

Din schimburile de cunoștințe și de idei creatoare ar putea crește spontan viziuni rezitoriale, scenografice, interpretative în vederea viitorului spectacol.

Ar putea sau nu ar putea crește — fiindcă în ipoteza, totdeauna de prevăzut, a lipsei de dăruire creatoare, nu s-ar atinge decât obiectivul principal al școlii, așa cum îl arătam la începutul rîndurilor de față. Adică la formarea unui public luminat.

N. CARANDINO

RENAȘTEREA PERPETUĂ

O viziune românească, încă una, alți prin autor, cit mai ales prin unghiul culturii și spiritualității din care este privită Renașterea a semnat, nu de mult, Zoe Dumitrescu-Bușulenga: *Renașterea-Umanismul și dialogul artelor* (Editura Albatros 1971). Cartea se impune ca o faptă europeană tocmai în momentul cînd ne regăsim pe noi înșine, grație dialogului, a perpetuității acestuia. Renașterea devine prezentă prin dialogul dintre culturi.

Printr-o metodologie lipsită de ostentație, nu și de patos, se redescoperă Renașterea în esența ei activă. Astfel, mai de grabă decît un simplu titlu adăugată bogatei, gravei literaturii asupra acesteia, autoarea propune o atitudine.

Dintru început — și este sugestiv că pe prima pagină a cărții, printre componentele viziunii antropocentrice a lumii se consemnează paideia, educația — se deduce ferm modul izvoririi umanismului în cultura europeană, sursele lui fiind umanismul antic, cel creștin, cel popular, cel cavaleresc, cel oriental.

Afirmarea puternic angajată a ideilor se înscrie într-un ritm particular, într-o echilibrată privire asupra creșterii și descreșterii fenomenelor culturale. Finețea creionului, dăruirea frenetică față de gînd, concizia iradiantă, fulminanța portretizărilor prin idei, dau rîndurilor durabilitate, iar paginilor despre precursori — o rezonanță amplă. Și aici în investiția de creație, elevare și sentiment, în opera de reînviere sub nimbul lor, a precursorilor, ne aflăm pe un teren fertil în spiritualitatea românească.

Scriind despre doctrinări de geniu cu pasiunea artistului, iar despre artiști cu disciplina riguroasă a omului de știință, Zoe Dumitrescu-Bușulenga învâluie accente și semne de umire în transparența ideilor și judecăților, încît cititorului i se transmite permanent o invitație discretă, poate renaștinistă, la gîndurile fundamentale, bucuria întîlnirii niciodată epuizabile cu un ecou al personalității titanice, nicidecum repetabile, dar mereu modelatoare.

Cel puțin două planuri se intersectează revelator în prima și cea mai conceptuală parte a cărții — Umanismul Renașterii: unul cronologic-istoric, un altul al structurilor umaniste permanent actuale.

Prin vieți și opere geniale, „valoarea mare a curentului umanist stă în realizarea unității de conștiință a intelectualilor europeni, care au dovedit comunitatea apartenenței lor la sursele culturii antice greco-latine” (p. 83). O întoarcere în cultura română are tonul unei înalte mărturisiri ideale: „este aproape sigur că un umanism românesc sui-generis s-a născut mult înainte apariției de mari figuri din secolul al XVI-lea, pe fondul acela de veche umanitas latină, retrezită sau augmentată sau fecundată prin impulsul general care domină Europa vremii” (p. 85).

Privită din unghiul conștiinței și culturii românești și europene, sub un orizont strict contemporan, Renașterea nu ne apare desigur, doar ca pretext al autorului pentru meditații asupra istoriei și devenirii umanismului, a dialogului artelor, dar observăm pregnanța contrapunerii secolului 20. Citind anume versuri de Rilke, autoarea se întreabă dacă poetul nu le-a compus privind un anume tablou al lui Botticelli.

Imperioasei opțiuni pentru Renaștere, chiar însoțită de această necesară detașare (prin trimiterea unor săgeți, fie în antichitate, fie simetric, în prezent), se învederează încă o dată sporit, în aprinsul și eruditul excurs din capitolul Secțiunea de aur ori triumful arhitecturii, un sistem rațional al perfecțiunii, în speță pentagrama, numită secțiunea de aur de către Leonardo da Vinci. Secțiunea de aur este filtrul extazului critic.

Dar dialectica ideii fiind dedusă din cea a realității culturale, simbolurile se războiesc gratuit, schemele reci, chiar perfecte, pierd competiția cu adevărul întruchipat prin vie personalități universale. Aceeași soartă cu secțiunea de aur o are și filozofia platonizantă. Dualitatea geniu-schemă perfectă prolifează parcă anume pentru a da cîștig de cauză creației, umanismului conținut în ea.

Viziunea contrapunctică a Zoei Dumitrescu-Bușulenga asupra Renașterii se finalizează într-o soluție care se oferă cărții sub semnul acțiunii culturale:

„Ca atitudine, ca unghi de perspectivă, curentul s-a transformat într-una din cele mai valoroase cuceriri ale spiritului european, care apare în toate epocile de exaltare a valorii umane, roditoare de filozofii antropocentrice, raționaliste. El a mai dat cîteva flori tîrzii în clasicism și o bogată recoltă în secolul luminilor, iar în secolul al XX-lea redevine ideal de existență, pe alte coordonate, în lumea socialistă” (p. 230).

Renașterea perpetuă, soluția noastră.

GH. ANCA

PLANETA PITICILOR

Televizorul este astăzi un cotidian de familie cu tiraj imens. Se poate imagina ușor, seară de seară, marea șezătoare care adună în fața micului ecran milioane de telespectatori de toate vîrstele și cu preocupări dintre cele mai diverse.

Fascinația acestuia pare-se, ochi ciclopici al lumii este uriașă, neținînd seama de norme și prejudecăți. În condițiile acestei popularități de necontestat este absurd desigur să faci discriminări în programul TV, pretinzînd existența unor emisiuni cu exclusivitate absolută, emisiuni numai pentru anumiți telespectatori, preferați arbitrar pe baza unor criterii rigide de vîrstă sau preocupări. Tocmai de aceea se caută exigențele comune unui număr cît mai mare de abonați, căutări care au ca urmare găsirea unor emisiuni de mare efect polarizant, de interes aproape general. Nu înseamnă aceasta însă o renunțare la rubricile „văzute și auzite” în primul rînd de o categorie sau alta de telespectatori, bineînțeles dacă vrem să respectăm profilul mai mult sau mai puțin enciclopedic al televiziunii. Un inginer nu uită seara, în fața televizorului, că este inginer și va privi un reportaj apropiat de preocupările sale ingineresti cu mai mult interes decît să-i zicem, un pescar. Cu o singură condiție:

reportajul să fie bun, atractiv. Dacă este așa și pescarul îl va privi, cu mai puțin interes, e drept, dar îl va privi și astfel își va apropia un mod de viață puțin cunoscut. Dacă reportajul va fi prost făcut, nimeni nu-l va privi, ori își vor pierde timpul și inginerul și pescarul. Vreau să spun că la urma urmei nu se poate face un reportaj pe care să-l privească ori unul, ori altul. Insist asupra acestui lucru deoarece stăruie încă prejudecata emisiunilor „de sacrificiu” adresate unei așa-numite specializări a telespectatorilor. Această prejudecată a fost infirmată de nenumărate ori. Exemple? Nenumărate. Iată cîteva: Grigore Moisil, un savant văzut și auzit de toată lumea cu nedezmînițată plăcere, prim-planurile, viața satului, Telesciclopedia, Eugen Mandric, cu agenda sa de politică internă.

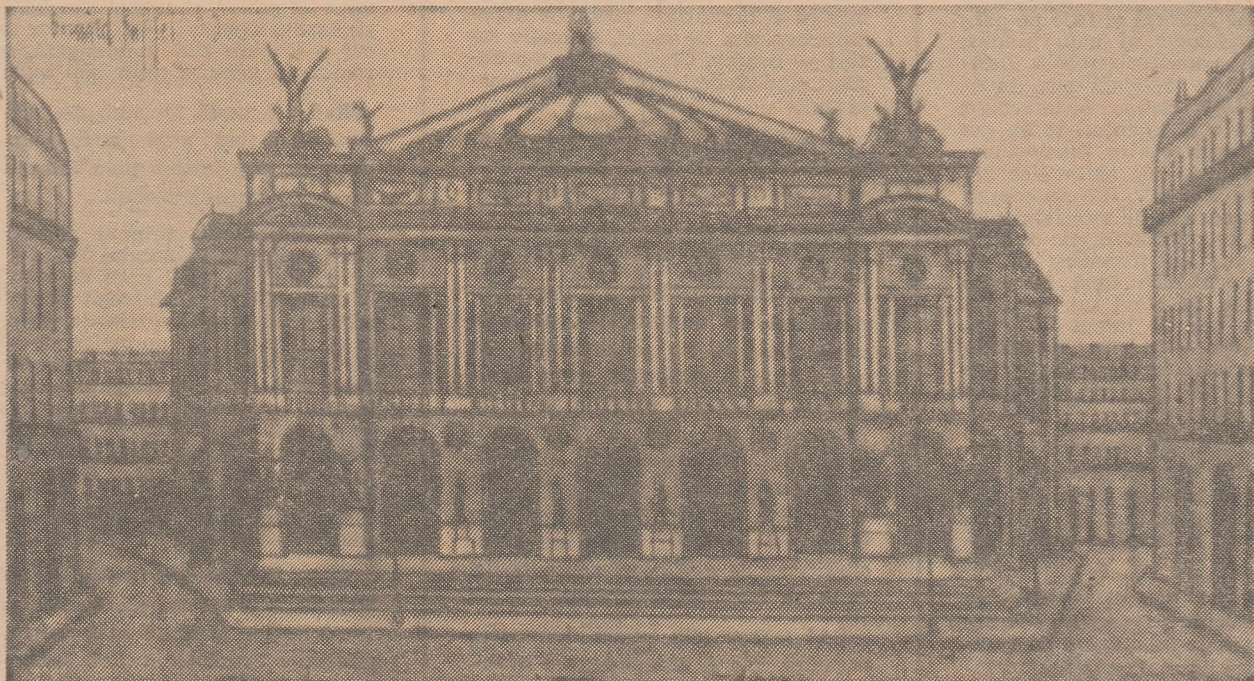
Un loc aparte în cadrul acestei prejudecăți etichetatoare îl ocupă emisiunile școlare. Puține, prost programate și cu limite de timp minime. De ce? Se zice: elevii trebuie să aibă timp, să fie lăsați să învețe. E adevărat, se uită însă că ei trebuie să fie învățați să aibă timp, să învețe aceasta și în aceste emisiuni care-i privesc în primul rînd pe ei (dar nu în exclusivitate, ci și pe părinții și profesorii lor), că, în definitiv, pot urmări (și urmăresc) alte e-

misiuni (mai ales elevii mari, nu?). Din acest ultim punct de vedere televiziunea noastră nu prea are cu ce să se laude. Cu cîteva reportaje bune, cu „Sebastien”, cu „Planeta giganților” (serial anunțat a fi de tineret), ori cu desenele animate nu ție absolvi cine știe ce de absență cantitativă, dar mai ales calitativă a emisiunilor pentru și despre tinerii noștri. Sînt convins că un serial „Cireșarii” ar însemna mai mult decît oricare dintre „grozăviile adolescenților” din „Planeta giganților”. Sînt convins că pe foarte mulți îi interesează cum învață copiii lor, cine sînt cei de care depinde o bună parte din educația noului cetățean (învățătorii, profesorii emeriți își au locul tocmai în aceste emisiuni și nu în altele). Pentru aceasta televiziunea are destule resurse. De aceea și cred că se pot face mult mai multe (și mai ales mult mai bine) pentru acești pitici de azi, giganții noștri de mîine. În ceea ce ne privește, ne vom îndeplini o datorie din a-i susține în această rubrică, și ori de cîte ori vom primi o sugestie bună de la ei și de la prietenii lor mai mari ne vom grăbi s-o transmitem, cu speranța că ochiul ciclop al lumii le va clipi cît de cît înțelegător.

IULIAN NEACȘU

Buffet

„Opera din Paris”

La confluența: producție — școală — cercetare

- Școala — unitate de producție
- Producția școlii — domeniu educativ-didactic

Virf de lance în direcția principală de înaintare a unui învățământ ce se perfecționează continuu, suplu și deschis, adaptat evoluției unei societăți cu o dinamică economică și socială fără precedent, munca — integrată procesului de educație într-o concepție nouă, având la bază indicațiile de mare profunzime ale secretarului general al partidului — a confirmat și a depășit chiar, într-un scurt răstimp, așteptările inițiale.

Ce au de făcut forurile de cercetare pentru a susține pe plan pedagogic și metodic o unitate deplină în relația tripticului: producție-școală-cercetare? În mod imperios se impune determinarea statutului specific al muncii ca disciplină de învățământ, pornind de la faptul că activitatea tehnico-practică a elevilor asigură nu numai o formație pentru viitor, ci realizează și o producție a prezentului. Se cer de asemenea definite și modelate într-un sistem educativ conținutul muncii ca disciplină de învățământ, formele de desfășurare și finalitățile acesteia, implicațiile lor pe plan organizatoric și didactic. Dintre aceste obiective

cu mare pondere se situează în aria preocupărilor cu scadență foarte apropiată:

- relația școală-întreprindere și stabilirea planului de producție al atelierelor școlare;
- asigurarea bazei tehnico-materiale a procesului de fabricație, organizarea locului de muncă și rezolvarea problemelor economice specifice;
- stabilirea unui raport echitabil în procesul tehnico-productiv între aspectele cu caracter economic și cele educativ-didactice, determinarea caracteristicilor metodice ale „lecției” de lucrări practice.

Drept criteriu de orientare în activitatea cotidiană a colectivelor didactice și pentru a oferi parametrii unor viitoare cercetări, redacția noastră a organizat o masă rotundă cu sprijinul Centrului de perfecționare pedagogică a personalului didactic din învățământul profesional și tehnic — CEPEIT — și al Inspectoratului școlar București. Participanții — specialiști cu vastă experiență și maiștri-instrucitori ale căror rezultate din primele luni constituie o admirabilă carte de vizită:

Ing. ARCADIE SIRBU, director al C.E.P.E.I.T., conf. ing. EMIL RIZESCU, director adjunct, și ing. JUSTIN POJOGEANU, inspector metodist șef la C.E.P.E.I.T., ing. NICOLAE DINU, inspector de specialitate la Inspectoratul școlar București, ing. ILIE TOMESCU, directorul Grupului școlar auto din București, MIHAI DRAGUȘ, maistru-instructor la Grupul interșcolar de ateliere al sectorului 6, și MIRCEA IONESCU, maistru-instructor la Liceul „Ion Neculce”.

Prima sferă de interes: Ce producem, pe ce bază, în ce cadru organizat?

Red.: Pentru început, ar prezenta interes să delimităm clar domeniile de unde școala poate obține comenzi de producție materială — producția ei spirituală fiind o comandă a întregii noastre societăți — precum și ce forme îmbracă aceste comenzi.

N. Dinu: Idealul este ca atelierele-școală să lucreze exclusiv pentru întreprinderi; sint astfel depășite dificultățile procurării materiei prime sau semifabricatelor necesare. Apoi, elevii văd imediat utilitatea lucrului făcut de ei.

M. Drăguș: La Centrul nostru de ateliere se execută produse pentru întreprinderile „Electromagnetica”, „Inox”, „Centrul de panificație”. Mai exact, elevii lucrează la subansamble sau efectuează doar anumite operații — trasare, îndreptare, tăiere, debavurare, găurire, nituire, filetare. Gama de produse este de pe acum destul de largă.

E. Rizescu: Coreierea productiv-didactic, mai ales în această fază de început, pune probleme dificile. Evident, nu se poate aplica în instruirea practică decât principiul de la simplu la complex; în același timp producția unei întreprinderi vizează anumite sortimente precise a căror execuție solicită o gamă de operații

care nu corespund întotdeauna acestui principiu didactic.

N. Dinu: Experiența ne-a arătat că, printr-o strânsă legătură cu întreprinderile tutelare, printr-o prospectare atentă a producției, sortiment cu sortiment, se pot găsi surprinzător de multe piese, subansamble sau doar operații și faze pe parcursul tehnologic al unui produs, realizabile în atelierele-școală. Desigur, o condiție esențială este, în această privință, câștigarea încrederii întreprinderii. M-aș referi la un caz întâmplat uneia dintre întreprinderile „beneficiare” ale atelierelor Liceului „Gh. Lazăr”. Întreprinderea a trimis un camion de semifabricate, socotind că angajează forțele de producție pentru un trimestru întreg, cel puțin pentru o lună în orice caz. Grupele de elevi au terminat însă tot ce era de lucrat în patru zile. Calitatea — deplin satisfăcătoare. Surpriza celor de la întreprindere a constituit, implicit, câștigarea deplină a încrederii.

Red.: Dobândirea acestei încrederi este, mai ales în această etapă în care elevii abia au pornit să pătrundă tainele profesiilor, dependentă în mod determinant de organizare.

M. Drăguș: Primul punct pe agenda organizării: asigurarea bazei tehnico-materiale. Locul de muncă și dotarea acestuia cuprinzând in-

Masă rotundă

strumentarul de uz colectiv — polizor, mașină de găurit, ciocane electrice de lipit și scule individuale suficiente — sint esențiale în desfășurarea pozitivă a practicii tehnico-productive. O importanță de aceeași pondere o are și asigurarea, prin contracte cu întreprinderi, sau pe alte căi, a unei game variate de obiecte ce urmează să fie efectuate de elevi, în așa fel încât forța lor de muncă să fie utilizată la valori ridicate. Un aspect economic al organizării: atelierul trebuie folosit în întreaga lui capacitate, prin alcătuirea orarului în vederea eşalonării grupelor de elevi în toate zilele.

Tot o problemă organizatorică, cu importante implicații atât pe plan economic, cât și educativ, o constituie deprinderea elevilor de a-și contabiliza singuri producția.

M. Ionescu: Pentru faza actuală de demarare în domeniul activităților tehnico-productive și în lumina rezultatelor unui experiment întreprins la Liceul „Ion Neculce”, cred că pentru elevii de liceu atelierul-școală este locul de practică cel mai potrivit.

Cît privește practica elevilor direct în întreprinderi industriale, prin forța lucrurilor activitatea e similară uceniciei la locul de muncă și o considerăm inefficientă în raport cu interesele de cunoaștere și stadiul de pregătire al elevului de liceu.

E. Rizescu: Organizarea unor ateliere orientate modern, științific trebuie să țină seama și de principiile ergonomiei, de stabilirea unei relații judicioase între om și mașină. Elevii nu au forța fizică suficientă pentru a manipula mașini grele; dotarea cu mașini a atelierelor școală trebuie să țină seama de acest element.

Red.: Ce facem atunci cînd nu ne realizăm integral „idealul”? Mai precis, cînd nu asigurăm acoperirea producției cu comenzi ale întreprinderilor?

N. Dinu: În atelierele școlare se pot lucra diverse comenzi ale inspectoratului școlar: mese, taburete, halate, lenjerie pentru internate. Se poate lucra, de asemenea, pentru utilizarea școlii respective, pentru atelierul-școală, pentru laboratoare și cabinete, se pot executa diferite lucrări de ordin gospodăresc. În sfîrșit, pot fi executate diverse produse destinate valorificării, prin vânzare în magazine sau în cadrul unor expoziții speciale.

A. Sirbu: Confruntarea directă cu publicul consumator constituie o excelentă formă de verificare a calității producției școlare. Căci producția școlară devine marfă abia cînd e solicitată de public.

În acest scop a fost organizată de Ministerul Învățămîntului expoziția cu vânzare din incinta Hanului lui Manuc, aprovizionată cu produse de către inspectoratele școlare și direct de către unitățile de învățămînt. Expoziția are și menirea de a prospecta cerințele pieței și de a favoriza, prin intermediul produselor, un schimb de experiență între școli.

Pentru a întări infrastructura economică a producției școlare se cere ca, folosind modelul expoziției de la Hanul lui Manuc, inspectoratele școlare să-și organizeze propriile expoziții-magazin. De altfel, în unele cazuri — Brașov, Constanța — s-a depășit stadiul dezideratului pe această linie.

J. Pojogeanu: Toț prin prisma economică: Ministerul Învățămîntului împreună cu forurile competente a clarificat relațiile între întreprinderi și atelierele școlare, a stabilit condițiile în care pot funcționa ateliere, modul cum pot realiza și valorifica producția lor. S-a creat posibilitatea ca materialele necesare producției să fie achiziționate cu sume puse la dispoziție prin avansuri de la bugetul școlii, care să fie justificate pe măsura valorificării producției. De asemenea, atelierele au fost scutite de a vărsa beneficiile la sfîrșitul anului precum și de plata amortismentelor, avînd astfel posibilitatea de a-și spori acumulările, de a se dezvolta continuu.

Red.: Deci, din punct de vedere organizatoric și economic, s-a avan-

masă rotundă

sat serios pe linia asigurării unui statut bine conturat al muncii ca disciplină de învățămînt.

A doua sferă de interes: În ce formă producem, cum structurăm metodic activitățile tehnico-productive?

N. Dinu: Încercînd o formulare lapidară, produsul este punctul de pornire și elementul terminus al „lecției” cu caracter tehnico-productiv.

Trebuie să pornim de la cunoașterea de către elevi a produsului la care lucrează, a importanței lucrării respective în economie sau în viața socială. Vom prezenta materialul din care se execută produsul, proprietățile materialului, ce operații sint necesare de efectuat pentru executarea lucrărilor, în ce constau operațiile și cum se efectuează.

Aici trebuie să intervină și demonstrația practică a maistrului-instructor. Instructajul practic și de tehnică a securității muncii trebuie să fie efectuat în cadrul fiecărei operații în parte. Apoi maistrul trebuie să se convingă dacă elevii au înțeles, punînd pe cițiva dintre ei să repete operația.

I. Tomescu: Instructajul introductiv nu trebuie să se transforme într-o oră de tehnologie. El se va limita la 10 maximum 20 de minute.

Pentru realizarea la un nivel calitativ corespunzător și cu randament cît mai înalt a comenzilor de la întreprindere trebuie asigurată o documentație care să stea atît la îndemîna maistrului, cît și a elevilor (desen de execuție, fișă tehnologică, succesiunea operațiilor de executare a produsului respectiv).

Un aspect central asupra căruia vreau să insist este asigurarea calității produselor. Cred că în acest domeniu se impune acordarea de către întreprinderi a asistenței tehnice permanente, prin delegarea unor echipe formate dintr-un inginer, tehnicieni și muncitori de înaltă calificare, care să nu se mulțumească numai cu verificarea și recepția producției, ci să intervină cu competență pe întreg parcursul lucrărilor.

M. Drăguș: Aș vrea să mă refer la două ipostaze net diferențiate ale metodicii „lecției” de atelier, ambele legate de specificul produselor.

Să presupunem că planul cuprinde lucrări a căror execuție integrală este posibilă în cele 6 ore ale activității din atelier. Cazul acesta nu ridică probleme deosebite.

Dar dacă produsele nu pot fi executate, într-o singură zi, de o grupă de elevi? Producția nu poate aștepta ca aceeași grupă de elevi, lucrînd o zi pe săptămînă, să execute de la început pînă la sfîrșit la aceeași comandă. Putem continua lucrările cu alte grupe? Alternativa nu ne oferă certitudinea nivelului calitativ unitar al lucrării, iar schimbarea grupelor de elevi îngreuiază depistarea cauzelor de unde provin eventualele greșeli. Dacă s-ar efectua continuu, de către aceeași grupă, toate orele de practică productivă repartizate unui an școlar, controlul execuției — pe faze și operații — a pieselor care cer o uzinare mai îndelungată, s-ar realiza în condiții mult mai bune.

Red.: Această formulă de organizare nu a fost pusă pînă acum în practică, după cîte sintem informați, în nici o unitate școlară...

N. Dinu: Se impune alcătuirea unui program, în decalaj de fază de la o clasă la alta, ceea ce implică o diferențiere a întregii activități școlare în anumite perioade, precum și a sistemului și formelor de desfășurare ale procesului educațional. La unele școli profesionale cu perioade comasate de practică s-a putut realiza un asemenea program. Pentru învățămîntul general și liceal formula ar trebui experimentată mai întîi de Institutul de cercetări pedagogice, în cîteva unități pilot.

Red.: Să revenim în limitele unei singure ședințe de atelier, în care lucrările au termene mai scurte de execuție. Produsul a fost lansat în

masă rotundă

fabricație; ce întreprinde în continuare maestrul-instructor?

M. Drăguș: Instrucțiunile continuă individual, la fiecare banc de lucru, pentru a forma deprinderi de muncă deplin corecte, a elimina minuirea greșită — risipă de forță, eficiență redusă, pericol de accidentare — și a preveni apariția rebuturilor.

N. Dinu: La sfârșitul zilei de muncă a fiecărei grupe de elevi, maestrul va efectua o scurtă analiză a lucrărilor executate evidențiind pe cei care și-au însușit în cea mai mare măsură tehnica de lucru și discutând cauzele unor greșeli mai frecvente.

Red.: Ce părere aveți de introducerea unei norme didactice de lucru, pe fiecare categorie de obiecte executate? Un asemenea ghid de evaluare a muncii personale de către fiecare elev ar putea spori valențele educative ale activității tehnico-productive, determinând întreceri în cadrul grupelor și intergrupe și stimulând dorința de auto-depășire a fiecărui elev.

M. Drăguș: O asemenea acțiune este posibilă și de dorit, atât pentru orientarea elevilor, cât și a maestrului-instructor. Sînt necesare însă criterii științifico-didactice în stabilirea normelor, o organizare perfectă a muncii. Norma ar trebui calculată pe baza unui coeficient de reducere față de norma din producție, coeficient cu valori descrescînd în funcție de sporirea în timp a abilității elevilor la lucru și să prevadă un procent de rebuturi ceva mai ridicat decît în producție.

N. Dinu: În privința rebuturilor nu sînt de acord, din considerente educative. Cred că, dimpotrivă, pentru a mări simțul responsabilității elevilor și a le forma disciplina de producție, procentul rebuturilor ar trebui scăzut. Chiar dacă coeficientul corectiv al normei va fi, la început, mai mare. Am reușit, astfel, să cîștigăm și mai mult încrederea întreprinderilor beneficiare.

J. Pojogeanu: Rezolvarea multipelelor probleme organizatorice-metodice solicită activitatea convergentă a mai multor foruri de concepție și decizie. S-a creat, recent, în cadrul Centrului de cercetare și perfecționare pedagogică a personalului didactic din învățămîntul profesional și tehnic, un cabinet metodologic pentru activitatea productivă din învățămînt.

Scopul cabinetului e de a îndruma activitatea tehnico-productivă, de a defini sfera de cuprindere a producției în cadrul acestei activități. Cred că acesta este un cadru propice pentru elaborarea structurii organizatorice și metodice a activității atelierelor școlare, studierea aprofundată științifică a fenomenelor implicate, realizarea schimbului de experiență pentru continua perfecționare a funcționării atelierelor productive din școli.

E. Rizescu: Colaborarea dintre atelierul școlii generale sau al liceului și școala profesională poate fi întărită și prin organizarea unor co-

masă rotundă

misii metodice comune ale cadrelor de specialitate.

M. Ionescu: Pentru cercetarea aprofundată a tuturor problemelor centrale și adiacente introducerii muncii ca disciplină de învățămînt propun să se înființeze, pînă de Institutul de cercetări pedagogice, un organ specializat, care să se ocupe de analiza științifică a formelor de activitate deja experimentate în unele școli și generalizarea lor; organizarea unei rețele de ateliere școlare, pe baza indicatorilor tehnico-economici centralizați; stabilirea sistemului de relații între atelierele școlare și întreprinderile industriale; testarea „pe viu” a fenomenelor implicate și găsirea celor mai eficiente mijloace de perfecționare; valorificarea științifică a datelor culese.

Red.: Pentru încheierea discuției noastre ar fi util să schițăm orizontul de finalități al introducerii muncii ca disciplină de învățămînt.

I. Tomescu: Pregătirea elevilor în atelierele școlare sau interșcolare are o importanță deosebită pentru învățămîntul profesional, care va beneficia astfel de candidați mai bine pregătiți, familiarizați cu producția, preprofesionalizați chiar.

M. Ionescu: Dacă vom asigura elementul **atractivitate**, pe parcursul acestor activități, putem ținti chiar mai departe.

La Liceul „Ion Neculce” din București s-a efectuat, în ultimii 4 ani, o experiență în acest sens, ajungîndu-se pînă la deplina calificare: un număr de elevi au obținut, încă de pe băncile școlii, permise de conducere auto. Ei construiesc singuri, încă din școală, diferite tipuri de vehicule cu motor, reglează și repară motoarele, venind, deseori, cu niște soluții tehnice de-a dreptul surprinzătoare. Bineînțeles că li se dă tot concursul pentru ca să-și aplice practic aceste capacități creatoare. Este de prisos să mai vorbim de satisfacția pe care o simt și de posibilitățile imense ce stau în mîna instructorilor de practică, a educatorilor în general pentru a valorifica acest fenomen la scara întregului program de pregătire tehnică-productivă. Pentru că „productiv” nu înseamnă numai producția de bunuri pentru vînzare. Dezvoltarea gîndirii tehnice, deprinderile de construcție, reparare, conducere și stăpînire a unui vehicul cu motor, reprezintă un total de preocupări care se integrează perfect în spiritul directivelor date de Secretariatul Comitetului Central.

★

Desigur turul de orizont realizat în cadrul mesei noastre rotunde nu urmărea să avanseze și nici nu ar fi putut avansa soluții definitive. El a urmărit, în primul rînd, să delimiteze obiective, să deschidă drum și să stimuleze o amplă dezbateri creatoare. Apare limpede că parametrii fundamentali ai acțiunii de integrare organică a muncii în învățămînt solicită o comensurare precisă, cu instrumentele cercetării științifice, multiple experimentări și elaborări de soluții.

**AL. CIUCA
CORNELIA GÎRMACEA**

Modigliani

Fată din popor

Alegerile sindicale

În viața organizațiilor sindicale din unitățile de învățămînt — ca și în toate domeniile — se pregătește bilanțul activității depuse de cei aleși pentru a aduce la îndeplinire mandatul încredințat.

Anul acesta, adunările generale și conferințele pentru dări de seamă și alegeri au o semnificație deosebită, fiind primele după plenarele C.C. al P.C.R. din februarie și noiembrie a.c., și după Congresul U.G.S.R. care au stabilit în chip magistral locul, rolul și atribuțiile ce revin sindicatelor, precum și menirea și importanța învățămîntului în cadrul complexului program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră.

Birourile grupelor sindicale, comiteele sindicatelor se pregătesc să raporteze cum au acționat în numele și din însărcinarea membrilor de sindicat pe care-i reprezintă, ce rezultate au înregistrat și, mai ales, să analizeze cauzele pentru care organizațiile sindicale nu au reușit încă să se ridice la nivelul îndatoririlor lor politice și profesionale, ca pe baza concluziilor desprinse adunările generale sau conferințele să stabilească măsuri, sarcini și căi necesare și eficiente.

Puternica efervescență politică din această perioadă face posibil ca adunările generale și conferințele sindicale din acest an să se constituie în adevărate tribune de la care se vor rostii ideile și sentimentele care animă membrii corpului didactic, personalul auxiliar din școli în efortul unit sub conducerea organizațiilor de partid, pentru a da viață marilor îndemnuri ale secretarului general al P.C.R. **de a face din fiecare unitate școlară un puternic centru de educație în spirit socialist și comunist a copiilor și tinerilor patriei noastre.**

Pentru aceasta este nevoie ca în toată perioada de pregătire și desfășurare a adunărilor și conferințelor, sindicatele să organizeze o amplă și intensă muncă politică pentru cunoașterea documentelor de partid, pentru popularizarea legilor adoptate de sesiunea recentă a Marii Adunări Naționale știindu-se că în socialism oamenii nu sînt simpli executați, ci participanți activi la înfăptuirea politicii partidului. Adunările generale și conferințele pentru dări de seamă și alegeri vor trebui să reprezinte un mod de a realiza participarea efectivă a tuturor membrilor de sindicat la dezbateri și adoptarea măsurilor de creștere a contribuției sindicatelor la perfecționarea și dezvoltarea învățămîntului.

În cadrul dezbaterilor să situăm cerința formulată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, că toți profesorii, toți învățătorii trebuie să fie și specialiști, și educatori. Este imperativul sub care se va înscrie contribuția, dar mai ales activitatea de viitor a sindicatelor din învățămînt.

Sindicatele ca organizații profesionale au îndatorirea majoră ca sub conducerea organizațiilor de partid să se

ocupe de educație politică, moral-cetățenească a membrilor lor, să militeze neabătut pentru dezvoltarea conștiinței socialiste a cadrelor didactice, în accepțiunea cuprinzătoare dată de cel de al X-lea Congres al P.C.R.

Acționînd pe baza autonomiei și democrației sindicale organizațiile noastre au datoria de a manifesta inițiativă, responsabilitate, de a examina cu atenție și solicitudine cerințele și năzuințele celor ce lucrează în învățămînt în așa fel încît conținutul acțiunilor, metodele și formele de sprijin să fie în deplină concordanță cu condițiile pe care le oferă fiecare unitate de învățămînt în parte.

În dezbateri se va da atenție manifestării unei atitudini înaintate, combative și intransigente față de manifestările negative din activitatea organelor sindicale, a unor membri de sindicat. Ele trebuie să constituie momente de educație politică, de manifestare a fermității revoluționare căreia îi sînt străine indulgența, automulțumirea și atitudinea indiferentă.

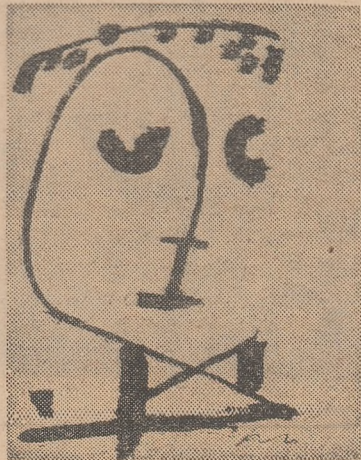
Sindicatele vor trebui să pună în dezbaterile adunărilor și conferințelor modul cum se ocupă de problemele sociale, de îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă și de viață, problemele legate de legislația muncii.

Prin dările de seamă și dezbateri sindicatele urmează să realizeze o analiză critică și autocritică a stilului de muncă pentru înlăturarea oricăror forme administrative-birocratice; pentru promovarea unei comunicări vii cu oamenii, pentru manifestarea receptivității a tot ce este nou și înaintat.

Adoptarea Statutului propriu cu prilejul conferințelor și adunărilor generale, ca act fundamental al organizației sindicale face să sporească responsabilitatea celor ce vor participa la această importantă acțiune. Ca expresie a profundului democratism al vieții sindicatelor, potrivit Statutului, propunerile pentru comitetul sindicatului și comisia de cenzori sînt formulate în adunările generale ale grupelor sindicale și afișate cu 10 zile înainte de conferință, iar președintele și vicepreședintele vor fi aleși prin vot secret în cadrul Conferinței.

Avînd un cadru organizatoric adecvat, atribuții și sarcini bine precizate și o largă autonomie apare pe prim plan necesitatea alegerii în organele conducătoare, începînd de la biroul grupei pînă la comitet și președinte, a celor mai valoroase cadre didactice, oameni activi, care se bucură de stima și respectul colectivului de muncă, investiți cu autoritatea profesională, capacitatea organizatorică și însușirile moral-politice care să-i situeze de fapt în primele rînduri ale celor ce militează neabătut pentru transpunerea în viață a programului de perfecționare și dezvoltare a învățămîntului.

ELENA COJAN

Klee

Portret, 1937.

PIAGET

sau destinele psihologiei

La copii — capacități de operații mentale deosebit de subtile ● De ce scade intuiția științifică după adolescență ? ● Și totuși discutăm despre pedagogie

Orice se întâmplă în psihologie sau epistemologia contemporană are ca punct necesar de referire opera lui Jean Piaget. Sistemul de a gândi despre gândire al acestui senior al științei este etalon și pentru cei care își situează investigațiile pe teoria marxistă a cunoașterii expusă în „Anti-Dühring” în notele critice asupra hegelianismului sau în „Materialism și empiriocriticism” și pentru cei care pornesc de la concepțiile lui Thorndike, și pentru continuatorii operei lui Piéron sau Wallon.

Din multe puncte de vedere, poziția actuală în domeniul științelor educației a acestui savant indeamnă la analogii cu personalitatea marelui precursor J. J. Rousseau, asociat poate — prin formație și sferă de preocupări — unui alt ilustru genevez al secolului al XVIII-lea, d'Holbach.

I-am solicitat un interviu la citeva clipe după sosirea pe aeroportul Otopeni. S-a revoltat mai întâi împotriva insistenței celor care-l fac să-și piardă vorbind o grămadă de timp — „trei discuții pe săptămână cu gazetarii sau reporterii televiziunii” — pentru ca apoi să conceedă :

— 10 minute ! Psihologia n-ar mai fi știință dacă nu s-ar putea spune despre ea esențialul în 10 minute.

Pînă la urmă discuția s-a desfășurat în trei etape — la început în Grădina botanică unde profesorul Piaget, cu pasiuni și activitate constantă de cercetare în biologie, dorea să studieze o familie de plante, apoi la Universitate și, în sfârșit, la hotel, într-un atract al programului.

În prima manșă a discuțiilor, respinge net orice întrebare privind procesul de învățămînt.

— Nu-i specialitatea mea, e treaba pedagogilor !

Discuția, propriu-zisă, debutează de la un amplu experiment privind formarea la copii a unor concepte științifice esențiale care i-a fost sugerat, la un congres științific, de Einstein.

— Se impun, cred, citeva explicații prealabile. Aristotel afirma că ordinea analizei este inversă ordinei genezei, adică luăm cunoașterea de rezultatele unui proces înainte de a cunoaște punctele lui de plecare. Normal, primii geometri au pornit de la virtul dezvoltării intelectuale a societății lor : abstracția și măsura. Tot atît de firesc este să găsim astăzi relații mult mai generale, care sînt în același timp mai profunde pe plan genetic. Pentru a înțelege este necesar să găsim liniamente la toate nivelele dezvoltării intelectuale.

Mai clar. Există noțiuni detronate de evoluția științifică, altele foarte rezistente : de pildă, noțiunea de viteză. În mecanica clasică viteză e o relație între spațiu, parcurs și timp. Einstein mi-a atras atenția să caut, la copii, o viteză independentă de durată. Există : intuiția precoce a depășirii. Un mobil depășește altul ; un copil îți spune imediat că merge mai repede. Răspunsul lui nu presupune nici un raport spațial, nici unul temporal, ci doar unul ordinal.

— Ce date noi au adăugat, la aceste constatări, investigațiile recente ?

— Copiii dau, în foarte multe cazuri, explicații pe care ni le putem explica foarte greu. De pildă, dacă aveți două bile suspendate, legate între ele cu un fir. Faci să oscileze una dintre bile, ce se va întâmpla ?

— O va antrena și pe cealaltă...
— Și mai departe ? — stăruie malițios Piaget.
— Mai departe... nu mai văd...
— Ei, asta e ! În schimb, din 13 co-

pii între 12 și 15 ani, 7 au putut răspunde că a doua bilă, antrenată de prima, își mărește viteza, în timp ce prima este frînătă ; apoi prima reînțepe mișcarea rapidă, iar a doua încetinește. Are loc, deci, o permutare de locuri între un element pasiv și unul activ. Iată un frumos exemplu de fenomen complicat, pe care copilul și l-a putut închipui și explica. În stabilirea unor raporturi de acțiune și interacțiune ei ajung foarte departe. După adolescență această capacitate scade.

— Cum explicați acest fenomen, aparent paradoxal ?

— Excitația altor probleme e mai mare, elevul este preocupat să-și însușească lucruri asupra cărora va fi întrebat a doua zi, să memoreze texte pe care va fi pus să le recite. Adevăratul continuator al copilăriei e omul de știință.

— Deci, după părerea dv., școala — am să-mi permit să limitez întrebarea la sistemele de învățămînt pe care le cunoașteți — frînează activitatea creatoare a elevului, capacitatea lui de invenție ?

— Din fericire am un răspuns ; mai mult chiar o demonstrație. Știți că în foarte multe țări sînt prea puțini studenți care se orientează spre știință și prea mulți studenți în litere. Se răspunde, de obicei, că pentru a face știință trebuie să ai aptitudini. Am efectuat, cîțiva ani, cercetări asupra structurilor logico-matematice și asupra cauzalității N-am văzut niciodată ceva care seamănă cu aptitudinea sau neaptitudinea la matematică, la fizică sau la alte științe. Este vorba numai de gradul de interes ; iar aici e vino învățămîntului care nu cîștigă curiozitatea, adesea plictisește.

Problemele științifice generale pe care le-am propus în cadrul experimentului au putut fi rezolvate de toți subiecții cu o anumită inteligență. Căci aceste probleme nu operau cu legi numerice, metrice, ci cu legi calitative, logice etc. Deci, în ceea ce privește pretinsa inaptitudine pentru științe în școala secundară cred că e vorba de inaptitudinea de a înțelege lecția profesorului. Adică inaptitudinea la o formă particulară de învățămînt...

— E ciudat cum profesorii nu înțeleg să se adapteze...

— Nu se adaptează pentru că nu dispun de informația coresponsătoare asupra activității intelectuale a elevului. O singură dată, în Scoția, am văzut o experiență cu adevărat interesantă : un institut pedagogic unde studenții nu stiau decît la încheierea studiilor în ce formă de învățămînt vor preda. Se stabilea la sfîrșit, pe baza aptitudinilor. Astfel studiul era o inițiere științifică nu o însușire de doame limitate la metoda predării în cadrul unei anumite școli. În majoritatea cazurilor, însă, cei abilitați pentru predarea în liceu arată o indiferență totală cu ce se întâmplă cu copilul pînă la 12 ani.

— Să fie aceasta singura cauză ?

— Mai sînt și altele. De pildă, faptul că psihologia nu e o știință prefabricată, care poate fi aplicată ca atare și în pedagogie, așa cum încearcă unii. Didactica se impune exoterment, nu e deductibilă direct din psihologie. Încercările în această direcție constituie drame pedagogice.

★
Cu această frază, puțin sentențioasă poate pentru anumite sensibilități pedagogice, Jean Piaget mi-a dat de înțeles că a treia repriză a discuției noastre s-a încheiat.

MIRCEA HERIVAN

Cu tema „Revoluția științifică și tehnică și influența ei asupra educației și învățămîntului” s-a desfășurat, în cursul lunii octombrie, la Dubrovnik (R. S. F. Iugoslavia), reuniunea europeană a sindicatelor și asociațiilor educatorilor. La reuniune a participat, alături de reprezentanți ai 25 de organizații sindicale și profesionale ale educatorilor din 18 țări ale continentului nostru, o delegație a sindicatelor din învățămînt, știință și cultură din R. S. România.

În cadrul temei generale, dezbaterile s-au concentrat, îndeosebi, asupra a trei probleme : „Influența dezvoltării economice și sociale asupra învățămîntului”, „Formarea inițială și perfecționarea continuă a educatorilor”, „Rolul sindicatelor și al organizațiilor educatorilor în procesul de dezvoltare științifică și tehnică în raport cu finalitatea și conținutul educației ; organizarea mijloacelor materiale pentru învățămînt ; rolul social și condiția materială a educatorului în societate”.

Reuniunea a evidențiat consensul general asupra citorva trăsături fundamentale ale problemelor puse în discuție. Astfel, dincolo de apre-

Participanții la întîlnire au subliniat cerința adaptării continue a planurilor și programelor de învățămînt, a conținutului și structurii tuturor formelor de educație, la necesitățile timpului nostru și la obiectivele formării în perspectivă a populației active. S-a accentuat asupra introducerii în conținutul educației a mai multor cunoștințe din domeniul matematicii, al științelor naturale, al logicii, informaticii și ciberneticii, al tehnicii și tehnologiei moderne. În același timp, a apărut, ca o necesitate acută, mărirea ponderii cunoștințelor privind implicațiile sociale ale revoluției științifice și tehnice pentru a preveni eventualele consecințe negative generate de neintegrarea individului în noile condiții sociale.

Transformările radicale ale conținutului și structurii educației — au subliniat în intervențiile lor mulți participanți la reuniune — revoluționează funcția profesorului, care trebuie să fie stăpîn pe noile modele și tehnologii ale învățămîntului și să asigure tineretului formele cele mai raționale de studiu. Delegații și-au manifestat acordul cu privire la recomandările UNESCO privind

TOAMNĂ IUGOSLAVĂ

cierile diferite privind un aspect sau altul, în funcție de condițiile istorice, social-economice și politice din diverse țări, participanții au fost unanimi în a aprecia că, în condițiile revoluției științifice și tehnice contemporane, în raport cu transformările radicale ale condițiilor de viață și de muncă ale omului, educația trebuie să devină una din forțele stimulative ale progresului economic și social. Se impune ca ansamblul realizărilor științifico-tehnice să fie pus în slujba progresului social și al educației democratice, iar acțiunea sindicatelor și organizațiilor profesionale ale cadrelor didactice să tindă spre asigurarea condițiilor în care profesorii să-și poată orienta activitatea educativă către aceste obiective prioritare. În același timp, activitatea sindicatelor din învățămînt trebuie să se orienteze către asigurarea pentru toți oame-nii, fără excepție, a posibilităților de acces la educație, pînă pe treptele cele mai înalte ale acesteia. În această ordine de idei s-a pus accent pe doi factori de un dinamism deosebit : individualizarea învățămîntului și educația permanentă, ca o necesitate stringentă a epocii noastre și ca un mijloc de îmbogățire a educației inițiale.

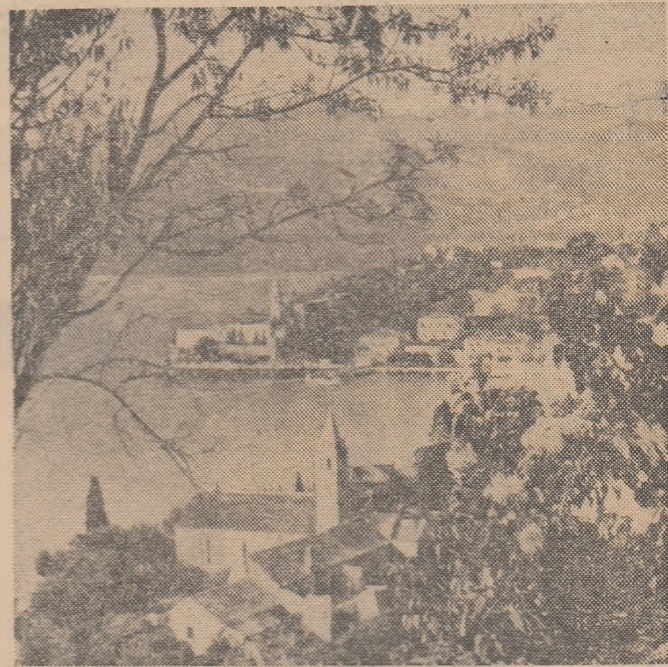
S-a evidențiat totodată ideea că rolul crescînd al educației în dezvoltarea economică și socială a țărilor, necesitatea de a moderniza mijloacele și metodele muncii educative, cer o creștere substanțială a părții din venitul național destinat acțiunilor educative ; educația se impune ca un sector esențial al infrastructurii sociale pe lista investițiilor prioritare ale tuturor țărilor.

condiția personalului didactic în procesul de educație și în societate și necesitatea perfecționării continue a formației învățătorilor și profesorilor.

Delegația Uniunii Sindicatelor din învățămînt, știință și cultură, care a reprezentat țara noastră la reuniune, a avut o prezență activă și unanim apreciată, încă din faza de pregătire a acestei manifestări, printre al cărei inițiatori s-a numărat. Reprezentanții noștri au adus contribuții consistente, la care s-au referit pozitiv numeroși alți delegați, în discutarea influenței dezvoltării economice și sociale asupra educației, a formării inițiale și perfecționării personalului didactic, precum și asupra rolului sindicatelor din învățămînt în procesul dezvoltării științifice și tehnice. Prestigiul cîștigat pe parcursul reuniunii de reprezentanții țării noastre s-a evidențiat și în solicitarea ca unul dintre aceștia să facă parte din comisia de redactare a sintezei dezbaterilor, ca și din reținerea uneia dintre intervențiile prezentate în dezbateri pentru a fi publicată la revista Federației Internaționale a Sindicatelor Educatorilor „Educatorii lumii”.

În ansamblul ei, reuniunea de la Dubrovnik a relevat însemnătatea cooperării internaționale a cadrelor didactice, a organizațiilor acestora în realizarea unui larg schimb de vederi și găsirea unor soluții adecvate pentru problemele centrale care preocupă pe educatorii din lumea întregă.

MARIA STANESCU

Dubrovnik, octombrie, 1971

„TRIBUNA ȘCOLII”

Revistă săptămînală editată de Ministerul Învățămîntului și Uniunea Sindicatelor din învățămînt, știință și cultură

Redactor șef : AUREL DRAGOȘ MUNTEANU